

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Seksen yedinci Birleşim

25 . V . 1953 Pazartesi

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	384	6. — Sorular ve cevaplar	407
2. — Havale edilen kâğıtlar	384:385	A — Yazılı sorular	407
3. — Yoklama	385	1. — Malatya Mebusu Mehmet Kartal'ın, Tavas Kazasına bağlı Kızılcabölük Nahiyesine getirilecek içme suyu işinden dolayı bu nahiyeye bağlı Vakıflar Köyünde çıkan hâdise hakkında ne muamele yapıldığına dair sorusuna İçişleri Vekili Etem Menderes'in yazılı cevabı (6/1004)	407
4. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	385	2. — Trabzon Mebusu Cemal Reşit Eyüboğlu'nun Görele Kazasının eski Hükümet Tabibi Muammer Akkanat hakkındaki sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Vekili Ekrem Hayri Üstündağ'ın yazılı cevabı (6/1049)	407:410
1. — İstanbul fethinin 500 ncü yıl dönümü münasebetiyle yapılacak törene Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi ile bir heyetin davet edildiğine dair İstanbul Fethi Derneği Başkanının mektubu (5/70)	385:387	3. — Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun, eczacılar ve eczâneler hakkındaki sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Vekili Ekrem Hayri Üstündağ'ın yazılı cevabı (6/1062)	410:418
2. — Sayın üyelerden bâzılarına izin verilmesi hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi (3/492)	387:389		
5. — Görüşülen işler	389		
1. — Köy kanunu lâyihası ve Adalet Komisyonu düşüncesiyle İçişleri Komisyonu raporu (1/185)	389:406		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

2624 sayılı Kanun hükümlerine göre istihdam edilen orta tahsil yardımcı öğretmenliklerinde geçen hizmetlerin, 5434 sayılı Kanunun geçici 65 nci maddesinde bahsedilen «aylık ücretli sürekli vazifeler» meyanında bulunup bulunmadığının tefsiri ve,

Mülga 1683 sayılı Kanunun 53 ncü maddesi şümulüne girenlerin 5434 sayılı Kanunun geçici 28 nci maddesi hükmünden istifade edip edemeyecekleri hususunun tefsir yoluyla halledilmesi hakkındaki Başvekâlet tezkerelerinin Geçici Komisyona verilmesi, kabul olundu.

Komisyonunda mevcut kanun lâyhalarıyla tekliflerinden bâzılarının Geçici Adalet Komisyonuna havale edilmesine dair Adalet Komisyonu Rejs-

liği tezkeresi kabul edildi.

Sorulardan önce gündemde mevcut kanun teklif ve lâyhalarının görüşülmesi hakkındaki önerge kabul olundu.

Köy kanunu lâyhasının maddeleri üzerinde görüşüldü.

25 . V . 1953 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Reisvekili
Elâzığ Mebusu
M. Ş. Yazman

Kâtip
Çanakkale Mebusu
Ömer Mart

Kâtip
Bolu Mebusu
İhsan Gülez

Sorular

Yazılı sorular

1. — Bolu Mebusu Kâmil Kozak'ın, ortaokul binası yaptıran müteşebbis derneklere yardım için 1952 ve 1953 yılları Millî Eğitim bütçeleriyle ayrılmış olan tahsisatın ne suretle ve hangi kasabalar derneklerine tevzi edildiğine dair olan yazılı soru önergesi Millî Eğitim Vekâletine gönderilmiştir (6/1072)

2. — Malatya Mebusu Hikmet Fırat'ın, Malatya Vilâyetinin Besni Trahom Hastanesinde vukubulduğu söylenen hâdisenin sebebine ve bu hususta tahkikat yapıp yapılmadığına dair olan yazılı soru önergesi Sağlık ve Sosyal

Yardım Vekâletine gönderilmiştir (6/1073)

3. — Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, kadrosuzluk yüzünden terfi edemiyen Gümrük Muhafaza memurları hakkında yazılı soru önergesi Gümrük ve Tekel Vekâletine gönderilmiştir. (6/1074)

4. — Kars Mebusu Sırrı Atalay'ın; Kars, Ardahan, Sarıkamış, ve Iğdır'da Yapı Kredi ve Emlâk Kredi bankalarının birer şube açarak mezkûr yerlerin imarına çalışmalarının mümkün olup olmadığına dair yazılı soru önergesi Ekonomi ve Ticaret Vekâletiyle Maliye Vekâletine gönderilmiştir. (6/1075)

2. — HAVALE EDİLEN KAĞITLAR

Lâyhalar

1. — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü Memur ve Müstahdemlerinin ücretlerine dair 2847 sayılı Kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 sayılı Kanuna bazı hükümler eklenmesi hakkındaki 4578 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun lâyhası (1/609) (Ulaştırma ve Bütçe komisyonlarına)

2. — Dışişleri Vekâleti ile Ankara'daki İsrail Elçiliği arasında teati olunan ve İsrail'e 30.000 ton buğday satılmasını derpiş eden mektupların tasdıkı hakkında kanun lâyhası (1/610) (Dışişleri ve Ticaret komisyonlarına)

3. — Memurin Kanununa ek 2658 sayılı Ka-

nunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun lâyhası (1/611) (İçişleri, Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

Teklif

4. — Zonguldak Mebusu Rifat Sivişoğlu'nun, Bina Vergisi Kanununun 3 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi (2/530) (İçişleri, Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

Raporlar

5. — Ankara Mebusu Fuad Seyhun'un, Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı mensuplarına mesken yaptırmak üzere borç para verilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Savunma, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/383) (Gündeme)

6. — Belediye Kanununun 19 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâiyhası ve İçişleri, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/461) (Gündeme)

7. — Erzincan'da yaptırılacak Meskenler hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun lâiyhası ile Erzincan Mebusları Nahid Pekcan ve Ziya Soylu'nun, Erzincan'da Yaptırılacak Meskenler hakkındaki 5243 sayılı Kanunda bâzı değişiklikler yapılmasına ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesine dair olan 5594 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Bayındırlık, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (1/436, 2/463) (Gündeme)

8. — İstanbul Mebusu Andre Vahram Bayar'ın, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umumi İdaresi Memurları Tekaüt Sandığı hakkındaki 2454 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ve Maliye, Ulaştırma ve Bütçe komisyonları raporları (2/256) (Gündeme)

9. — Müzelerle ören yerlerini ziyaret edenlerden alınacak ücret hakkındaki 3340 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun lâiyhası ve Millî Eğitim, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/348) (Gündeme)

10. — Tapulama Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâiyhası ve İçişleri, Adalet ve Bütçe komisyonları raporları (1/545) (Gündeme)

11. — Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Hükümeti arasında münakit İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Mukavelenamesine merbut Türkiye Gümrük Taviz Listesinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun lâiyhası ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel ve Ticaret komisyonları raporları (1/453) (Gündeme)

12. — Vakıf zeytinlik, incirlik, fındıklık, narenciye ve meyvalıkların satış şekli hakkında kanun lâiyhası ve Tarım, Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (1/456) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,05

REİS — Reisvekili Fikri Apaydın

KATIPLER : İbrahim Kirazoğlu (Kayseri), İhsan Gülez (Bolu)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız efendim.
(İstanbul seçim çevresi mebuslarına kadar

yoklama yapıldı)

REİS — Oturumu açıyorum efendim.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — İstanbul fethinin 500 ncü yıl dönümü münasebetiyle yapılacak törene Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi ile bir heyetin davet edildiğine dair İstanbul Fethi Derneği Başkanının mektubu (5/70)

REİS — İstanbul Valiliğinden gelen bir mektup vardır, okutuyorum :

Sayın Refik Koraltan
Büyük Millet Meclisi, Reisi
Ankara.

İstanbul'un Fethinin 500 ncü yıl dönümü

için derneğe hazırlanan kutlama programına göre törene 29 Mayıs 1953 Cuma günü saat 10 da başlanacaktır.

Bu mutlu günde zatiâllileriyle, Büyük Meclisten bir heyetin şehrimizi teşriflerinin İstanbul hemşerilerimizi ayrıta bahtiyar edeceğini arzeder, üstün saygılarımı takdim eylerim.

F. K. Gökay

Fahri Başkan

Vali ve Belediye Reisi

REİS — 500 ncü fetih yılı için heyet ha-

linde törene iştirak edilip edilmemesi hususunu reyi âlinize arzedeceğim. Törene heyet halinde iştiraki kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gidecek heyetin 5 kişilik olmasını teklif edeceğim. (On kişilik olsun sesleri). Efendim, bunun için muayyen bir şey yoktur. Tensip buyurursanız 7 kişi olsun. (On olsun sesleri). Karar sizindir. Bunun için yapılacak külfeti nazarı itibara alarak 7 kişilik heyeti reyinize arzedeceğim. Kabul buyurulmadığı takdirde artırılmak suretiyle reyinize arzederim.

7 kişilik heyetin törene iltihakını tensip buyuranlar... Etmeyenler... 7 kişilik heyet az görülmüştür.

10 kişilik heyetin törene iltihakını reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 10 kişilik heyet kabul edilmiştir.

İçtüzük gereğince bu heyete ayrıca bir Reisvekili, bir idareci üye, bir de kâtip refakat edecektir.

HALİDE EDİP ADIVAR (İzmir) — 27 tane İstanbul Mebusu vardır. Bunlar bu 10 kişilik heyete dâhil midir, değil midir?

REİS — İstanbul mebusları bu 10 kişi dışındadır efendim.

Müsaade buyurursanız, hatırımıza gelmiş olan bir ciheti arz etmek icab ediyor. Bu 10 kişilik heyet, kur'a çekilerek burada hazır bulunan arkadaşlardan teşkil edilsin. (Bravo sesleri, doğru sesleri). İstanbul mebusları hariç olmak üzere bu toplantıda hazır bulunacak heyete ait 10 kişinin ismini kur'a ile tesbit edeceğiz. (Muvafık sesleri).

Nusret Kirişcioğlu (Çanakkale)

NUSRET KIRIŞCIOĞLU (Çanakkale) — Beyanı itizar ediyorum, bendenizi af buyurun.

REİS — İtizar ediyorlar, devam ediyoruz.

Mehmet Şevki Yazman

REİS — Riyaset Divanı arasında yapılacak kur'ada belki kendilerine kur'a isabet eder, onun için burada hariç tutuyoruz.

Ahmet İhsan Gürsoy (Kütahya) (Yok sesleri)

Ahmet Topcuoğlu (İstanbul) (Hariç sesleri)

Osman Kavrakoğlu (Rize) (Yok sesleri)

Ali Canip Yöntem (Bursa) (Burada sesleri)

Yeredoğ Kişioğlu (Kocaeli) (Burada sesleri)

YEREDOĞ KIŞIOĞLU (Kocaeli) — Affınızı rica ederim, mazeretim var.

REİS — İtizar ediyorlar, kur'aya devam ediyoruz.

Avni Yurdabayrak (Zonguldak) (Burada sesleri)

Remzi Öksüz (Maras) (Yok sesleri)

Adnan Menderes (İstanbul) (Hariç sesleri)

Abdürrahman Fahri Ağaoglu (Konya) (Yok sesleri)

Fikri Apaydın (Kayseri) (Hariç sesleri)

Kemal Özçoban (Afyon Karahisar)

Abidin Potuoğlu (Eskişehir) (Yok sesleri)

Mustafa Remzi Bucak (Diyarbakır) (Yok sesleri)

Ferit Kılıçlar (Muş) (Yok sesleri)

Lütfi Sayman (Malatya)

Zeki Akçalı (Seyhan) (Raratsız sesleri)

Fahri Belen (Bolu) (Yok sesleri)

Cevdet San (Gaziantep) (Yok sesleri)

Ahilya Moshos (İstanbul) (Hariç sesleri)

Mehmet Enginün (Edirne) (Yok sesleri)

Hüseyin Bahk (Zonguldak) (Yok sesleri)

Hamdi Bulgurlu (Ankara) (Yok sesleri)

Osman Talât İltekin (Ankara) (Hasta sesleri)

Şefik Bakay (Kırklareli)

Abdi Çilingir (Konya)

Sabit Sağiroğlu (Erzincan) (Yok sesleri)

Keşaf Mehmet Kurkut (Bilecik)

Nurettin Ertürk (Sivas)

NURETTİN ERTÜRK (Sivas) — İşlerim vardır, özür dilerim.

REİS — Arkadaşımız itizar beyan ediyorlar, ad çekmeye devam ediyoruz.

Besim Besin (Kütahya) (Yok sesleri)

Cezmi Türk (Seyhan) (Yok sesleri)

Nahid Pekcan (Erzincan)

NAHİD PEKCAN (Erzincan) — Affımı rica ederim.

REİS — Arkadaşımız beyanı itizar ediyorlar, ad çekmeye devam ediyoruz efendim,

Kemal Yörükoğlu (Gümüşane) (Yok sesleri)

Füruzan Tekil (İstanbul) (Hariç sesleri)

Said Bilgiç (İsparta) (Yok sesleri)

Sudi Mihçioğlu (Manisa) (Yok sesleri)

Hamdi Dayı (Muş) (Yok sesleri)

Muzaffer Emiroğlu (Balıkesir) (Yok sesleri)

Hidayet Aydın (Konya) (Yok sesleri)

Hâdi Uzer (Samsun)

Dağıstan Binerbay (Ankara) (Yok sesleri)

Mehmet Erkazancı (Burdur) (Yok sesleri)
Kenan Yılmaz (Bursa) (Yok sesleri)
Himmet Ölçmen (Konya) (Yok sesleri)
Atrf Topaloğlu (Ordu)
Hüsnü Türkand (Kocaeli)

HÜSNÜ TÜRKAND (Kocaeli) — Beyanı itibar ederim.

REİS — Arkadaşımız da itizar beyan ediyorlar, ad çekmeye devam ediyoruz.

Seyfi Kurtbek, (Ankara) (Yok sesleri).

Suphi Ergene, (Elâzığ) (Burada sesleri).

Tamam oldu efendim. İsimleri çıkan arkadaşları tekrar okuyorum :

Suphi Ergene, (Elâzığ), Atıf Topaloğlu (Ordu), Ali Canib Yöntem (Bursa), Avni Yurdabayrak, (Zonguldak), Kemal Özçoban (Afyon Karahisar), Lûtfi Sayman (Malatya), Şefik Bakay (Kırklareli), Abdi Çilingir (Konya), Keşaf Mehmet Kurkut (Bilecik), Hâdi Uzer (Samsun).

ZEKİ AKÇALI (Seyhan) — Efendim, ben-deniz geldim lütfen işaret buyurun.

REİS — Efendim; isimleri okunup salonda bulunmayanların kabul edilmemesini Yüksek Heyet evvelce kabul etmişti. Zâtî âlinizin de isimleri okundu, rahatsızlığınıza muttali olan arkadaşlarımız hasta olduğunuzu gidemiyeceğinizi ifade ettiler.

2. — Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi (3/492)

Umumi Heyete

Aşağıda adları yazılı sayın üyelerin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Riyaset Divanının 22 . V . 1953 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

T. B. M. M. Reisi

R. Koraltan

Aydın Mebusu Şevki Hasırın, 1 ay, hasta olduğu için, 22 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Bitlis Mebusu Salâhattin İnan, 1 ay, hasta olduğu için, 15 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Bolu Mebusu Mahmut Güçbilmez, 20 gün, hasta olduğu için, 20 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Burdur Mebusu Mehmet Erkazancı, 1,5 ay,

hasta olduğu için, 6 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Bursa Mebusu Agâh Erozan, 20 gün, hasta olduğu için, 14 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Çankırı Mebusu Kemal Atakurt, 20 gün, mâzeretine binaen, 20 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Erzincan Mebusu Cemal Gönenç, 1,5 ay, hasta olduğu için, 23 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Erzincan Mebusu Ziya Soylu, 2 ay, hasta olduğu için, 23 . V . 1953 tarihinden itibaren.

İstanbul Mebusu Fuad Hulûsi Demirelli, 1 ay, hasta olduğu için, 1 . VI . 1953 tarihinden itibaren.

Kars Mebusu Mehmet Bahadır, 1 ay, hasta olduğu için, 16 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Kars Mebusu Veyis Koçulu, 1 ay, hasta olduğu için, 12 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Malatya Mebusu Hüseyin Doğan, 1 ay, hasta olduğu için, 15 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Muş Mebusu Hamdi Dayı, 1,5 ay, hasta olduğu için, 11 . V . 1953 tarihinden itibaren.

Ordu Mebusu Hamdi Şarlan, 25 gün, mâzeretine binaen, 14 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — İsimleri teker teker reye koyacağım :

Aydın Mebusu Şevki Hasırın, 1 ay, hasta olduğu için, 22 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bitlis Mebusu Salâhattin İnan, 1 ay, hasta olduğu için, 15 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edildi.

Bolu Mebusu Mahmut Güçbilmez, 20 gün, hasta olduğu için, 20 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Burdur Mebusu Mehmet Erkazancı, 1,5 ay, hasta olduğu için, 6 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Bursa Mebusu Agâh Erozan, 20 gün, hasta olduğu için, 14 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Çankırı Mebusu Kemal Atakurt, 20 gün, ma-

zeretine binaen, 20 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Erzincan Mebusu Cemal Gönenç, 1,5 ay, hasta olduğu için, 23 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Erzincan Mebusu Ziya Soylu, 2 ay, hasta olduğu için, 23 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

İstanbul Mebusu Fuad Hulûsi Demirelli, 1 ay, hasta olduğu için, 1 . VI . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kars Mebusu Mehmet Bahadır, 1 ay, hasta olduğu için, 16 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kars Mebusu Veyis Koçulu, 1 ay, hasta olduğu için, 12 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Malatya Mebusu Hüseyin Doğan, 1 ay, hasta olduğu için, 15 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Muş Mebusu Hamdi Dayı, 1,5 ay, hasta olduğu için, 11 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Ordu Mebusu Hamdi Şarlan, 25 gün, mazeretine binaen, 14 . V . 1953 tarihinden itibaren.

REİS — Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Gündemle ilgili önergeler var, okuyoruz.

Sayın Başkanlığa

Kanunların sözlü sorulardan önce görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Burdur

Mehmet Özbey

Yüksek Reisliğe

Kanun tasarı ve tekliflerinin sözlü sorulardan evvel görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Afyon Mebusu

Süleyman Kerem

AZİZ URAS (Mardin) — Söz istiyorum.

REİS — Aleyhte mi?

AZİZ URAS (Mardin) — Evet.

REİS — Buyurun.

AZİZ URAS (Mardin) — Arkadaşlar, geçen günkü celsede de ben nevi takrir veren bir arkadaş, bu takririmin sebeplerini burada izah etmesi için kürsüye davet etmiştim. Teşrif etmedi, iltifat etmedi. Bir taraflı olarak münakaşa ediyorum. Artık her celsenin başında bu kabil önergeleri mebusun murakabe hakkının kösteklenmesi geleneği ve bid'ati kurulmuş bulunuyor. İstizah talebine karşı gösterdiği imsâk ile de B. M. Meclisi murakabe hakkının kullanılması hususunda şayanı dikkat bir hususiyet arz etmektedir. İctüzüğün sual kısmına bir nazar atfedilirse bu müessesenin iyi işleyebilmesi hususunda âmir hükümler konduğu görülür.

Millet namına Mecliste bulunan mebusun Hükümetten öğrenmek, tenevvür etmek istediği hususlar, izahını, hallini merak ve heyecanla beklediği meseleler vardır ve bunlar milletin murakabe hakkına taallük eder.

Her ne kadar (Meclis ruznamesine hâkimdir) diye bir mütearife vardır. Ancak naçiz kanaatime nazaran da bu murakabe hakkının kullanılmasını tavilka ne fert olarak mebusun ve ne de cem olarak Meclisin iltifat etmemesi lâzımdır. Küberayı hukuk ne buyurursa buyursun, mebusun murakabe hakkının ilâmâye geri bırakılması suretinde tecelli eden bu kabil önergelerin Mecliste okutulacak reye konulması dahi Anayasaya ve Tüzüğe aykırıdır kanaatindeyim.

Haftada ancak dört gün ve âzami üçer saat ten 12 saat çalışmasa bu Meclisin kanunları ve saireyi müzakere edecek pek çok zamanı vardır. Hattâ haftanın bir gününü murakabe cihazlarının işlemesine tahsis edebilir.

Bu hususu Hükümet bir talep yaparak tanzim edebilecekken ve bu suallerin cevaplarını bir an evvel vermekte kendisi için kuvvet ve miknet mevut iken bundan istigna etmesi de gariptir.

Ruznameye bir bakınız, aylar ve aylardır her gün ilâve edilenlerle kabaran suallerin ruznameye kalmasının yârü ağıyara karşı Hükümeti değil, muvafık bir mebusu değil, muhalif bir

mebus olarak beni dahi teessür ve hassasiyete düşürmesi gerekir. Buna bir nihayet verilmesi hususunun bir karara bağlanmadan uznameye, geçilmemesi için de bir taktir sunuyorum, takdir sizindir.

REİS — Efendim, «Bu kabîl önergelerin rey arzi İctüzüğe uygun değildir» tarzındaki ifadeleri karşısında Riyaset, İctüzükte sarahat oldukça, bu kabîl önergeleri reyî âlinize arz etmek mecburiyetinde olduğunu beyan eder.

SÜLEYMAN KERMAN (Afyon Karahisar) Muhterem arkadaşlar; Köy Kanununun konuşulması yarım kaldı, mühim bir kanundur. Bunun bir an önce çıkmasını arzu ettiğimizden taktiri vermiş bulunuyorum. Sözlü soru müessesesi hiçbir zaman inkıtaâ uğramamıştır.

Takdir Yüksek Meclisindir.

REİS — Aziz Uras'ın taktirini okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

Gündemde sual ve istizah gibi murakabe hakına taallük eden mevat bulunduğu müddetçe nihayeti alıncaaya kadar Pazartesi celselerinin bunlara tahsisini arz ve teklif ederim.

Mardin

Aziz Uras

REİS — En aykırı taktir, kanun, tasarı ve tekliflerinin sözlü sorulardan evvel görüşülmesine dair olan taktirdir. Reyî âlinize arz ediyorum.

Süleyman Kerman arkadaşımızın bugün kanun teklif ve tasarılarının sorulardan evvel müzakeresine taallük eden taktirini kabul edenler lütfen işaret versin. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Köy Kanunundan görüşmelere devam ediyoruz.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Köy kanunu lâyihası ve Adalet Komisyonu düşüncesiyle İçişleri Komisyonu raporu (1/185)

REİS — Buyurun komisyon.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU ADINA KEMAL EREN (Amasya) — Muhterem arkadaşlar; Köy Kanununun ikinci maddesinin müzakeresi sırasında Yusuf Karşoğlu'nun bir taktiri nazarı dikkate alınmış ve komisyonumuza havale edilmişti. Bu taktir (Köy Kanunu, nüfus miktarı ne olursa olsun Belediye Teşkilâtı kurulmayan köylerde tatbik olunur) mealindedir. Bu taktir üzerinde komisyonumuzca yapılan müzakerede böyle bir maddeye lüzum olmadığı, bunun haşır olduğu neticesine varılmıştır. Sebebi şudur; Köy Kanununun kabul ettiğimiz birinci maddesi (Belli bir sınır içinde yaşayan insanların mahallî ve müşterek ihtiyaçlarını sağlıyan bir şahsiyeti hükmiyedir) diye kabul edilmiştir. Yine Yüksek Heyetin temayülâtına uyarak nüfus miktarını kaldırmış bulunuyoruz.

REİS — Efendim, hatibin sözünü anlamak mümkün olmuyor. Gürültüye son verelim lütfen.

KEMAL EREN (Devamla) — Belediye Kanununun ikinci maddesi nüfusu iki binden fazla olan yerlerde Belediye Kanununun tatbikinin mecburi olduğu hükmünü ihtiva eder. Bu itibarla

bir yerin nüfusu iki binden fazla değilse ve belediye teşkilâtı kurulmamışsa orada Köy Kanununun tatbiki mecburidir. Ayrıca, (Köylerde Köy Kanunu tatbik edilir), şeklinde haşır bir maddenin kanuna girmesine lüzum görmedik. Eğer Yüksek Heyetiniz kabul ederse maddeyi çıkarırız; kabul buyurmazsa, esasen Karşoğlu arkadaşımızın teklifleri nazarı dikkate alındığı için ikinci madde olarak kalır. Komisyonumuzum kanaati; böyle bir maddeye lüzum olmadığı merkezindedir.

Takdir Yüksek Heyetinizindir.

REİS — İkinci maddeye lüzum yoktur diyorlar, siz konuşacak mısınız efendim?

YUSUF KARŞLIOĞLU (Yozgad) — Müsaade ederseniz arz edeyim.

REİS — Buyurun.

YUSUF KARŞLIOĞLU (Yozgad) — Arkadaşlar, Sözcü arkadaşımız bu ikinci maddeye hiç lüzum olmadığını ve bu maddenin haşır mahiyetinde olduğunu söylediler. Halbuki bu madde konulmadığı takdirde evvelce arzedilen mahzurlar yine kendini gösterir. Diyorlar ki, «Belediye Kanununda nüfusu 2000 i bulan yerlerde belediye kurulması mecburidir.» Belediye kurulmadığı takdirde ne olacaktır? Elbette Köy Kanunu tatbik edilecektir. O halde bu maddeye bu suretle lüzum vardır. Şayet bu madde konulmazsa nüfusu 2000 den fazla olan yerlerde Köy Kanununun tatbik edilip edilmemesi hususunda te-

reddüt hâsıl olur. Böyle nüfusu 2000 i tecavüz eden yerlerde Köy Kanununa göre ceza verilip verilmemesi şüphelidir. Nüfusu 2000 i geçen yerlerde mahkemeler ceza kararlarını kabul etmişler, Temyiz de bunu tasdik etmiştir.

Kemal Özçoban arkadaşımız da bir örnek verdiler: «Nüfusu 2000 den fazla olan yerler köy sayılmaz, diye yardım yapılmamıştır» dediler. Bu maddenin lüzumu vardır, zararı yoktur. Şüpheye meydan vermemek için kabulü lâzımgelir.

Bir de usul cephesinden şu noktaya temas etmek isterim: Meclis her hangi bir önerenin dikkate alınmasını kabul ederse o önerge encümene havale edilir. Gerçi encümen onunla mukayyet değildir, fakat tamamen ref'etmek salâhiyeti de var mıdır acaba? Çünkü Meclis bir kere bu önerenin dikkate alınmasını kabul etmiştir, komisyon bunun kelimelerini değiştirebilir, yerine başka bir şey koyabilir; fakat tamamen kaldıramaz. Bununun nazarı itibara alınmasını rica ediyorum.

REİS — Bu cihet halledilmiştir. Encümenin salâhiyeti mutlakdır.

Ahmet Kemal Varınca.

AHMET KEMAL VARINCA (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlar, Türkiye'de mahallî idareler üç kısma ayrılmıştır: Köy, belediye, özel idare. Bunların idare sistemleri ayrı ayrıdır. Belediyenin sistemi başkadır, köylerin sistemi başkadır. Vaktiyle bâzı köylerimiz imeceden, salmadan kaçmak için kendilerini belediye sisteminin içine atmışlardır. İki bin nüfusu olan köyler belediye teşkilâtı yapabilirler. Bu köylülerin attığı adım yeni bir adımdı. Çünkü belediyelere gümrük gelirlerinden birtakım primlerden veriliyordu. Nüfusu (2000) den fazla olan bâzı köyler, bu primlerden istifade maksadıyla kendilerini belediye teşkilâtına attılar. Bunların adedi iki yüz kadardır. Biz belediye nizamatını şehirlerde bile tatbik edemiyoruz, nerde kaldı ki, köylerde tatbik edeceğiz. Bu durumda bulunan birçok köyler bugün Köy Kanununa dönmek istiyorlar. Çünkü onların ümit ettikleri gümrük resimlerinden de bir fayda hâsıl olmadı. Binaenaleyh, bu adım evvelce atılmıştır diye, yine bu yolda yürümek için bu kanuna hüküm koymayı düşünmek doğru değildir. O, Belediye Kanununda derpiş edilebilir. Bu itibarla komisyonun bu maddeyi tâyyetmesi ye-

rindedir. Bunu kabul edersek netice ne olacak? Biz köylerde bu kanun rejimini tatbik edeceğiz. Bir de belediye rejimini tatbik edeceğiz. Yani, nüfusu 3000 den fazla olan köyler istedikleri zaman belediye rejimini tatbik edecekler, bu suretle köylerde bir belediye rejimi ve bir de Köy Kanunu rejimi tatbik edilmiş olacaktır. Yani köyleri iki rejimle idare edeceğiz.

Arkadaşlar, köy idaresi başkadır, çünkü komünü kabul etmedik. Komün sistemini kabul edersek o vakit bu iş doğru olur. Biz, Türk köylülerinin, köylülerimizin vaziyetine nazaran ayrı bir köy sistemi kabul ediyoruz. Bu sistem içine belediye sistemini koymak yanlış bir harekettir. Belediye teşkilâtından ümid beklemek doğru değildir. Köylülerin kalıp kıyafetini nazara almalıyız, realiteye bakmak lâzımdır. Binaenaleyh bendeniz de, komisyonun noktai nazarına iştirak ederek maddenin tâyyını teklif ediyorum. Nüfusu iki binden fazla olan köylerde Belediye Kanununa göre zaten belediye teşkilâtı kabul edilmiştir. İleride komün sistemine gidebilirsek o zaman zaten hepsi belediye nizamatına tâbi olacaktır.

REİS — Feridun Fikri Düşünsel.

FERİDUN FIKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim, geçen gün Karshoğlu arkadaşımızın dikkate alınan tavrının mahiyeti iyice anlaşılammıştır. Bu, bir.

Dikkate alınıp komisyona gitmiş idi. Sayın komisyon başkanı tarafından beyan buyrulduğu ve hile, Tüzüğün 119 ncu maddesi mucibince bu bir kademedir, Meclisin hakkı ısrarı vardır, Meclis yeniden iradesini tezahür ettirince mutadır. Fakat sayın komisyonun verdiği izahat kâfi derecede vazih değil idi. Mütaakiben Karshoğlu arkadaşımız noktai nazarlarında ısrar etti. Bendenizi şu mâruzatta bulunmaya sevkeden sebep, komisyonun mevzuu yüksek huzurunuzda tekrar ve esaslı şekilde tebarüz ettirmesidir. Rey verirken, - ben şahımdan bahsediyorum - ne suretle rey vereceğim, tereddüt içindeyim. Onun için komisyondan iştirham ediyorum, Yüksek Meclise - arkadaşımızın tavrındaki hususları da izah ederek - meseleyi açıklasınlar. Bunda fayda vardır, tereddütleri izale eder. Noktai nazarlarında ısrar edip etmediklerini, tereddütlerden kendilerini de kurtararak beyan etsinler.

KOMİSYON ADINA KEMAL EREN (Amasya). — Muhterem arkadaşlar; şimdi mevzuu bahis edilen husus şudur: Evvelce birinci maddede (Nüfusu 3 binden aşağı olan yerler) diye kayıt varken Yüksek Heyetiniz nüfus kaydını kaldırdı. Belediye Kanunu, malûmu âlileri olduğu veçhile, nüfusu 2 binden fazla olan yerlerle nüfusu ne olursa olsun kaza ve vilâyet merkezlerinde tatbik edilir, onun haricindeki bütün teşekküllerde ise Köy Kanunu tatbik olunur. Bunun dışında, biz âzami haddi tesbit etmediğimize göre, Belediye Kanununun tesbit ettiği hadle mukayyet bulunuyoruz. Yani iki bine kadar nüfusu bulunan yerlerde otomatikman Köy Kanunu, biz tasrih etsek de, etmesek de tatbik edilecektir. Binaenaleyh, burada (Köy Kanunu şu kadar nüfusu olan yerlerde tatbik edilecektir) diye bir kaydın ilâvesine lüzum görmüyoruz. Arzettiğim gibi, belediye teşkilâtı iki binden fazla nüfusu olan yerlerde kurulacağına göre, bu teşkilâtın kurulmadığı yerlerde Köy Kanunu tatbik edilecektir. O halde ne diye (Belediye teşkilâtı olmayan yerlerde veya nüfusu aşağı olan yerlerde Köy Kanunu tatbik edilecektir) diye malûm bir şeyi tekrar edelim? Arzettiğim gibi, bir kanun tesbit etmiştir, diğer bir kanun da içerisine almıştır. Bu bakımlardan burada tekrarıma lüzum görmüyoruz. Başka tereddütleri varsa, arz edeyim.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — (Belediye Kanununda iki bin nüfusu geçen yerlerde belediye teşkilâtı kurmak mecburidir) demek, oralarda belediye teşkilâtı kurulmazsa, Köy Kanununun tatbik edileceği sarahatini gösterir mi?

Bu madde kabul edildiği takdirde bir mahzur aklımıza gelir mi? Çünkü bendenizin tekliminde (Köy Kanunu nüfusu her ne olursa olsun belediye teşkilâtı bulunmayan yerlerde tatbik edilir.) diyorum. Bu ciheti lütfen izah buyurun.

KEMAL EREN (Devamla) — Efendim; Belediye Kanunu istisnai bir madde kabul etmiştir, orada bir defa belediyeyi tarif eder ve (nüfusu iki binden yukarı olan yerlerde belediye teşkilâtı kurulması mecburidir) der. İstisnai maddede ise vâzı kanun, kaza ve vilâyet merkezlerinde nüfusu iki binden aşağıda olsa dahi

belediye teşkilâtının kurulmasını mecburi kılan bir hüküm koymuştur.

Arkadaşımızın buyurdıkları şekilde, Belediyeler Kanunu, her nerede olursa olsun iki binden fazla nüfusu olan yerlerde belediye teşkilâtının kurulmasını mecburi tutar, II nci maddesi de bunun formalitesini tesbit eder, Devlet Şûrasına müracaatı emreder. İki binden aşağı olan yerler belediye teşkilâtı olmadığından Köy Kanunu hükmüne tâbi olur. Belediye Kanununa göre bu iş Devlet Şûrasından geçecek, vâridat kâfi midir, değil midir, bunlar nazarı itibara alınacak ve Devlet Şûrasının kararı ile belediye teşkilâtını kuracaktır.

Binaenaleyh, belediye teşkilâtı yapılmayan yerlerde zaten Köy Kanunu tatbik edilecektir. Çünkü başka bir kanun yoktur.

REİS — Hikmet Fırat!

HİKMET FIRAT (Malatya) — Efendim, mühimce bir noktadır, onun için bendeniz de kendi düşüncemi arza bir mecburiyet hissettim.

Komisyonun mütalâasını dinledim, fakat tatbikat itibarıyla tatmin edici bulamadım. Takrir sahibinin vermiş olduğu öngedeki ruh ve mâna tatbikattaki açıklığı doldurur. Yaşayan Belediye Kanunu hükümlerine göre 2 bin nüfusu geçen yerlerde belediye teşkilâtı yapmak mecburidir, ama kanunun bu mecburiyeti, köy hüviyetinin muhtariyetine hürmeten, plebisit yapmak suretiyle bir ihtiyariyete mâtuftur. Yoksa âmir hüküm mutlak mecburiyeti ifade etmez. O halde ihtiyarîlik hükmünü, köy hükmi şahsiyeti kullanacağı zaman, nüfusu üç bin dahi olsa, belediye teşkilâtını istemedikleri takdirde, mecburiyet kendiliğinden sâkit olur. Binaenaleyh eğer komisyon arkadaşlarımız gelecek Belediye Kanununa atfen bu mecburiyeti koyuyorsa ben kendileriyle beraber değilim, tamamen aleyhindeyim. Çünkü hükmi şahsiyetin elindeki muhtariyete hürmeten bu kapıyı daima açık bırakmak lâzımdır. Bu kapıyı açık bıraktığımız takdirde de, köy bunu kendi bünyesine uygun görmezse belediye teşkilâtını reddettiği hallerde onların durumu ne olacaktır? Mecburi olarak Köy Kanununun tatbikına gidecektir. Ama bugünkü hükümlere göre böyle değildir.

Arkadaşlar çok mahzurlar vardır, çünkü elimizdeki kanun iki binden ziyade nüfusu olan köylerin belediye teşkilâtına otomatik olarak

geçmesini âmiridir. Geçmediği takdirde, fiilen bugün mevcuttur, bugün adedi hayli yüksek olan köylerimiz bu vaziyettedir, kendi bünyelerine Köy Kanununun tatbikini daha uygun gördükleri için belediye teşkilâtına gitmemişlerdir. Gitmemişlerdir ama bunların Köy Kanunu hükümlerine göre yapmış oldukları muamelelerin aksaklığı nihayet fiilen bugün mevcuttur. Danıştaya kadar akseden muamelelerde köylü haksız çıkıyor, köylü mağdur oluyor, kendi hakkını kullanamıyor. İşte bu kapıyı kapıyor bu arkadaşın teklifi. (Belediye teşkilâtı olmayan yerlerde, nüfusu ne olursa olsun) kaydı gayet güzeldir. Çünkü evvelce Köy Kanununda, yüksek malûmunuz, 150 nüfustan aşağı olan köylerde başka hükümler cari idi. Şimdi onlar da bu nimetten istifade ediyor. 30 - 40 nüfuslu köyleri de Köy Kanununun bünyesine uygun cihetlerini tatbikte muhayyer bırakıyor. O da bir hüviyet alıyor, muhtariyetini tam mânasiyle kullanıyor. Bu maddeyi koymakta zaruret ve fayda vardır, zararı yoktur. Bunu koymazsak ancak bizler gibi kanunlarla oynamış ve kanun yapmış insanlar hakikaten ahkâm çıkarabilir : Köyün hüviyeti tarif edilmiştir, belediyenininki tarif edilmiştir, biz bunu anlarız. Köylü sureti katiyede anlamaz. Köylünün anlaması ve sarahaten istifade etmesi için arkadaşımızın teklifini kabul zaruridir ve bunda bir zararımız yoktur.

REİS — Buyurun, komisyon başkanı.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDİN NASUHOĞLU (Edirne) — Efendim, muhterem Karshoğlu'nun tavrı üzerine İçişleri Komisyonu bu sabah bu meseleyi iki saat müzakere etti ve neticeye vasil oldu. Eğer encümenin ilk teklifinde olduğu gibi nüfus kaydı olmuş olsaydı o vakit hakikaten bu maddeye ihtiyaç hâsil olacaktı. Mademki nüfus kaydını kaldırdık, bu itibarla maddenin yazılmasında bir amelî fayda kalmadı, haşiv olarak kaldı. Çünkü maddenin mânası şudur : «Köyde Köy Kanunu tatbik olunur,» demektir.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Belediye teşkilâtı kurulmamış olan köyde.

RÜKNEDİN NASUHOĞLU (Devamla) — Belediye Kanununda (2000 den fazla nüfusu olan yerlerde belediye teşkilâtı kurulması mecburidir), deniyor ama bu bâzi şartlara bağlıdır.

Öyle yerler vardır ki, nüfusu 2 000 i geçmiştir, fakat lâzımgelen formalite ikmal edilememiş, pilebisit yapılmamış, veya belediye kurulması için henüz müracaat edilmemiştir. Orada da Köy Kanunu tatbik edilecektir. Bu itibarla mademki kanundan nüfus haddini kaldırmış olduk, nüfusu 2000 den fazla olan yerlerde de belediye teşkilâtı kurulmadıkça, pek tabiidir ki, Köy Kanunu tatbik edilecektir. İsmi üstündedir. Köy Kanunu! Tabii bu nerede tatbik olunur? Köyde. Bu bakımdan Karshoğlu arkadaşımızın teklifi, «Köyde Köy Kanunu tatbik olunur» gibi fuzuli bir mâna ifade etmekte olduğundan biz, maddenin ipkası lüzumuna kaani olmadık. Mamafih takdir Yüksek Heyetini zindir.

REİS — Karshoğlu.

YUSUF KARSLIOĞLU (Yozgad) — Arkadaşlar, bu tereddüt doğru değildir. Suiistimale açık bir kapı bırakılıyor. Vuzuhtan niçin kaçıyoruz, anlamıyorum. Belediye Kanunundaki (2000 nüfustan fazla olan yerlerde belediye kurulması mecburidir) denilmesi bu maddenin konulmasını hattâ lüzumlu gösterir.

Efendim, bir maddeye haşiv demek için o kanunda onun yerini tutacak bir hüküm olması lâzımdır; halbuki Köy Kanununda bunun yerini dolduran başka bir hüküm yoktur. O halde, Köy Kanunu nerelerde tatbik edilir diye bir sarahat olmadan, başka bir kanundaki bir madde ile amel edemeyiz. (Nüfusu 2000 i tecavüz eden yerlerde belediye teşkilâtı mecburidir) sözü var. Onun için Köy Kanunu nerelerde tatbik edilir diye bir ölçü kabul etmek lâzımdır. O da şudur : (Belediye teşkilâtı olmayan yerlerde, nüfusu her ne olursa olsun, Köy Kanunu tatbik edilir.) Bunun ne zararı vardır? Evvelki madde için sayfalar doldurdunuz. Bu sadece Köy Kanunu nerelerde tatbik edilir, açıkça onu gösteriyor.

REİS — Efendim, ikinci madde Yusuf Karshoğlu'nun nazara alınan teklifi ile geçen birleşimde komisyona verilmişti. Bugün komisyon şifahi yaptığı beyanatta ikinci maddenin tayımı teklif ediyor. Bu ciheti halletmek lâzımdır. Ondan sonra Karshoğlu arkadaşımızın tavrına sıra gelecektir. Komisyon, ikinci maddeye lüzum yok diyor. Komisyonun noktâ-nazarı kabul edilmezse Yusuf Karshoğlu'nun noktâi nazara iltihak ediyoruz mânâsı çıkacaktır.

Hulâsası bundan ibarettir. Bu itibarla komisyonun ikinci maddesinin tayyına dair olan teklifini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... İkinci madde kaldırılmıştır.

Üçüncü madde üzerinde ki, şimdi ikinci madde olmuştur, görüşmelere devam ediyorduk.

Söz Esat Budakoğlu arkadaşımızdır.

ESAT BUDAKOĞLU (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, köy sınırlarının tesbiti mevzuunun köy âlemi için ne kadar hayati ve ne kadar ehemmiyetli olduğunu izaha lüzum yoktur. Bu mevzu üzerinde iki celseden beri muhtelif arkadaşlar noktai nazarlarını ve fikirlerini dermeyeran ettiler; bendeniz de âcizâne fikir ve mütalâalarımı evvelki birleşimde arz etmiştim. Bugün, müzakeresine devam etmekte olduğumuz tasarının üçüncü maddesinin değiştirilmesi hususunda geçen celsede bir önerge vermiştim. Bu önergem, 442 sayılı Kanun hükümlerinde sınırların tesbiti ve sınırlardan doğan ihtilâfların hallinin idari kurullardan alınarak adliyeye tevdihi hususundadır. Bu mevzuda muhtelif arkadaşların noktai nazarlarını dermeyeran ettiler. Önergem aleyhinde ve lehinde konuşanlar oldu. Bir kısım arkadaşlar sınır işlerinin, nizalı nizasız hepsinin, 442 sayılı Kanunda olduğu üzere, yine idari kurullara verilmesinin zaruri olduğu noktai nazarında ısrar ettiler. Bir kısım arkadaşlar da sınır meselesini ikiye ayırarak, ihtilâflı olan meseleleri adliyenin yetkisine bırakmayı, nizasız olanları da idare kurullarına terketmeyi istediler.

Muhterem arkadaşlar; bu mevzu üzerinde çok durduk, tekrar, tekrar rahatsız ettiğim için özür dilerim; fakat köy hayatı noktasından bu meseleyi çok mühim telâkki ettiğim için bunun üzerinde ısrarla duruyorum.

442 sayılı Kanununun tatbikatına da geçileli 28 sene oldu, sınır ihtilâflarını idare kurulları muvaffakiyetle başaramadılar. Onun için yeni yapılan Köy Kanununda aynı kurulları vazifeli kılmanın doğru olmayacağını arz etmek isterim. Yeni tedvin edilmekte olan yeni kanun, sınır mevzuunda ıstırapları, şikâyetleri bertaraf etmelidir. Onun için acı dertler olarak dinlediğimiz mevzuları ayakta bırakmak, onları yaşar bir halde tutmak her halde doğru olmasa gerektir. Bu itibarla idare kurullarının bu vazifelerine devam etmeleri yolundaki mütalâalar bence retalite bakımından yerinde değildir.

Bir kısım arkadaşlar ihtilâfsız olan işler, eskiden olduğu gibi, idare kurullarında kalsın, fakat ihtilâflı meseleler adliyeye intikal etsin dediler. Arkadaşlar, bu madde ile bir prensip, bir rejim ve sistem kuracağız. Eğer bir işte idare kurullarını eskisi gibi vazifeli kılarsak o yolda karar verelim. Fakat bir mevzuu ikiye bölerek ihtilâflı olan meseleyi falan mercie havale etmek, ihtilâfsız olan meselede filân mercii alâkadâr etmek yolunda bir neticeye gitmenin doğru olmadığı kanaatindeyim. Adliyenin ihtilâflı olan meselelerine, yanbaşında ihtilâflı olmayan meseleleri de gördüğü vâkidir. Diğer taraftan niçin ihtilâfsız olan meselelerde idare kurullarının tasdik yetkisini tanıyoruz. Sonra bir köyün sınırları üzerinde civar köylerle veya belediyelerle mutabık kalarak anlaşma suretiyle ileride kendilerini ilzam edecek bir vesikayı tesbit etmek istiyorlar? Ben bu vesikanın yargıktan başkasının tasdik etmesinin mânasını anlamıyorum. Taraflar bu işte birleşmiş olmalarına göre sadece bu noktanın tâyin ve tesbitinin adliyenin vazifeleri dışında telâkki edileceğini zannetmiyorum. Bunu adliyeden alıp da idareye vermenin hak ve adalet kaynağı olarak bildiğimiz adliyeye olan güvenimizle, kabili telif olmadığını zannediyorum.

Yukarıdaki D bendinin tayyedilmesini teklif ediyorum. Orada deniyor ki: Taraflar anlaşarak tasdik edilmek üzere sınır evraklarını idare kurullarına verdiklerinde eğer idare kurulu tasvip etmezse o zaman dördüncü maddeye göre muamele görür.

Taraflar anlaşmış, ortada bir ihtilâf yok, mutlaka ihtilâfa sürüklemek için böyle bir fikrinin madde içinde yer almasının mânasını anlayamadım. Bu madde tamamen yersizdir ve kaldırılması lâzımdır. Eğer takdim ettiğim önergem yüksek heyetinize mazharı tasvip olursa, dikkat nazarına alınarak komisyona gönderilirse, bu mevzu üzerinde daha etraflı şekilde işlenebilir. İstirhamım bundan ibarettir.

TARIK KOZBEK (Konya) — Efendim; esas itibariyle ben de mahkemenin alâkadâr olmasına taraftarım. Yalnız ihtilâflı sınır mevzuları olan köyler arasındaki meseleleri hal için mahkemeyi vazifeli kılmak iyi neticeler vermez.

Diğer cihetten üçüncü maddedeki idare kurullarının köy hudutlarını tetkik etme keyfiyeti, nahiye, kaza ve vilâyet hudutları itiba-

riyle idare bakımından da ehemmiyetlidir. İki ayrı ilcede bulunan köyler için kendilerinin tesbit ettikleri hudutların idare makamları tarafından tasvip edilmesi her halde lâzımdır. Buna ihtiyaç vardır.

Zaten vâzın kanun ihtilâfı dördüncü - yeni üçüncü - maddede derpiş etmiştir, 2 ne madde de ihtilâf mevzu bahis değildir. Bu 3 neü maddede konuşulabilir, burada durmaya lüzüm yoktur. (d) fıkrasında ihtilâf vukuunda 4 neü - yeni üçüncü - maddedeki muamelenin tatbik edileceğine dair atf vardır.

REİS — Ahmet Kemal Varınca.

AHMET KEMAL VARINCA (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlar, köy sınırı meselesinde işin çatalaştığı anlaşıldı. Bendeniz bu kanunun heyeti umumiyesi hakkında konuşurken kanunun üç nirengi noktasına dokunmuşum. Birincisi budur, bir köy sınırı meselesi, bir köy idari taksimatı meselesidir. Köy hudutlarının idari taksimatını, mülkî teşkilâtını yapmak lâzımdır. Dünyanın bir yerinden eğer bir misal gösterirlerse sözümü geri alırım. Bu gibi teşkilât mahallî idarelere verilmemiştir. Bu vazife, doğrudan doğruya merkezî âhmed hukukuna taallük eden bir meseledir, yani Hükümet meselesidir. Teşkilâtı mülkiyeyi yapan Hükümettir. Şimdi ne diyoruz? Köy kendi teşkilâtı mülkiyesini, kendi sınırlarını tesbit edecek, komşu köylerle anlaşacak ve bu teşkilât kurmuş olacak. Bu, imkânsızdır, nasıl ki, tatbikatta da buna imkân hâsıl olmamıştır. Nitekim 30 senelik 442 sayılı Köy Kanununun bunu yapamamıştır. O kanunda da böyle maddeler vardı, köylü bir araya gelecek, komşu köylerle temasa geçecek, anlaşacak, bir mazbata tanzim edilecek nihayet tapuya tescil edilecek. Bu hükümler işi halletti mi, Hükümet burada açıkça söylemelidir. 30 senedir tatbikatta bulunan 442 sayılı Kanundaki hükümler bunların ayındır, bu kanunuu tatbik ediyorlar. Şu kadar köyün sınırları tesbit edilmiş ve tapuda tescil edilmiştir. diye bilirler mi? Bunu sarahaten söylesinler.

Yaptığım tetkikata göre, henüz 442 sayılı Kanununun tarifati dairesinde köylerin sınırlarını tesbit edilmemiştir. Bunlar bir araya gelmemiş, anlaşmamış, Allah belâsını versin diyen her kes kabuğuna çekilmiş oturmuş. Nizasız sınır dedikleri bunlardır. Nizalılar zaten her gün kavga ediyorlar, her gün birbirlerini öldü-

rüyorlar. Bu baltalık benimdir, şu mera senindir, diye çekişip duruyorlar. Bu kanun çıkarsa köylüye sen yeniden sınırlarını tesbit edeceğiz, 30 sene zarfında nizalar o kadar almış yürümüştür ki, baltalığı da, merası da, ihtilâf halindedir.

Ben açık konuşuyorum, benden günah git sin: Köylüye kanun değil, kanunsuzluk telkin edeceğiz, birbirlerine gireceklerdir. Binaenaleyh Bu işi Hükümet deruhde etmelidir. Nasıl ki, vilâyetin, kazanın, nahiyenin hududunu çiziyorsa, köyünkünü de yapsın. Şimdiye kadar gelen Hükümetler bunu başlarından attılar. Hükümetin vazifesidir, Bunu yapacaktır.

Müsaade buyurun da Dokuzuncu B. M. Meclisinden böyle bürokratik kanun çıkmasını, radikal kanun çıkmasını. Köylüyü rahata kavuşturmak istiyorsak onun köyünün sınırını tayin edelim. Senin köyünün sınırı, budur içinde rahat rahat çalış diyelim.

Dünyanın hiç bir yerinde yoktur ki, köyler birbirinden ayrı ayrı olarak yaşasın. Bu köyün sınırı buradadır. ötekinin üç saat sonra başlar. Esasen niza da buradan, bu boş yerlerden çıkıyor. Arada mera vardır, baltalık vardır. Bir karış yer için, bir taş için, evet bir taş için, kavga ediyorlar.

Şimdi köylerin arasında bu kadar geniş saha durup dururken köylüler bunlara sahip çıkmıyacak mı? Elbette çıkacak! Niza da buradan çıkacak.

Elbette çıkacak, niza da buralardan çıkacak. Benim ricam şudur arkadaşlar : Köyün teşkilâtı mülkiyesini yapmak için bir madde kabul edelim. Şimdiye kadar nizalı nizasız nasıl devam etti ise yine bir müddet devam etsin, fakat bir taraftan da Hükümet bu işe başlasın. Eğer Hükümet bunu memleketşümül olarak yapamıyorsa 7 coğrafi bölgemizden birer vilâyet alsın. Ama masa başında değil, köyler üzerinde mahallinde araştırmalar yapsın, coğrafi üniteler bulsun, bunlara idari üniteleri intibak ettirsin. 500 nüfuslu olur, bin olur, 300 olur, ne olursa. İktisadi ünitelerin, coğrafi ünitelerin sınırlarını çizsin, işte sizin köyünüz, siz bir köysünüz, beraber yaşayacaksınız, desin. Çünkü sizin her şeyiniz müşterektir, dağlarımız müşterek, ormanlarımız, yaylalarımız müşterek. Hükümet bunu diyecek. Hükümet bunu demiyor, işi zavallı köylülere bira-

kıyor, sen hudutlarını çiz, civar köylerden de mazbata al, onlar da razı olsun, sonra idare kurullarına git, diyor. Sonra hudutları çizmeyi de nasıl yapıyor biliyor musunuz? Seçmenleri topluyor, seçmenlerin yarısından bir fazlası razı olursa o köyün hududunu çiziyor. Bu doğru değildir.

Kanaatim kudur, ne bileyim bu maddeleri komisyona mı havale edersiniz, ne yaparsınız.. Komisyon bu noktai nazarı kabul etsin, Hükümet gelsin konuşsun ve desin ki : Bunu yaparım... veya yapamam. Kendi vazifesini köyün üstüne niye atıyor? Burada madde madde kanun çıkaracağız diye uğraşıyoruz. İş de yürümüyor. Rica ediyorum, komisyon bunu bir kere daha nazarı dikkate alsın. Bunu niçin mahkemeye veriyorsunuz? Mahkemeye verelim diyorlar. Ferdî hakları mahkeme yolu ile alamazken kolektif hakları nasıl alacak? Mahkemelere itimadım var, fakat bu iş teknik bir iştir. Derdimi anlatamıyorum.. Modernleştik, Garplılaştık diyoruz. Kanunlarımızı yaparken modern kaidelerin hiçbirine riayet etmiyoruz. Modern idare tekniğini de ancak Hükümet yapar. Köy teşkilini Hükümete verelim, Hükümet teşkil etsin. Çünkü bu işleri Hükümet yapar, komisyonlar, kurullar yapmaz. Eski Köy Kanunu çıktı, onu mazur görün, o mânevi bir vesikadır, teknik kusunları çoktur, onu böylece kabul etmek lâzımdır. Af buyurun başınızı ağrıtıyorum, sık sık huzurunuzu işgal ediyorum. Bâzı teknik noktalar vardır, biraz düşünelim, hakikat şudur ki köylerin sınırlarını köylü çizemez.

REİS — Cevdet Soydan.

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, bu mevzu etrafında konuşan kıymetli arkadaşlarımız meseleyi iki noktadan mütalâa etmek lâzımgelirken hepisini birleştirerek konuşuyorlar.

Birisi; dikkat buyurursanız ikinci maddede ki olan hükümdür, hudutların tesbiti meselesidir. Ondan sonra üçüncü madde ihtilâfın, nizaların halli meselesidir. Bence hudutların tesbiti meselesi üzerinde durmaya lüzum yoktur. İkinci maddede kabul edildiği üzere köylerce kendi sınırlarının tesbit edilmesi gayet tabii ve iyi bir şeydir. Filhakika bugün, muhterem arkadaşlar, hudut meselelerinde büyük ihtilâfların

cereyan ettiğini görüyoruz. Bunların halli için gerek kaza idare heyetlerinde, gerek vilâyet idare heyetlerinde, gerek İçişleri Vekâletinde ciddi mesai sarfedildiğine vâkıfız. Fâkât bu demek değildir ki, bütün Anadolu köylerinde sınırlar dâvaları, sınır meseleleri vardır. Bunu tetkik edersek, nihayet her kazada üç, beş köy üzerinde sınır ihtilâfları cereyan etmektedir ve bir kazanın 30, 40 veya 70 köyü varsa bunların içinde ancak 10 - 15 tanesi hudut meselesiyle meşguldür. Şu halde her kazada, her vilâyette ayrı ayrı sınır meselelerinde ihtilâfa düşen köylerin neden bu hale düştüklerini nazarı dikkate almak icabeder. Öteden beri arzettiğim gibi bu iş, idare heyetlerinin ve sıkı merkezî yetkililerin yaptığı tazyikin neticesidir. Açıkça söylemek lâzımgelirse idare heyetinde bulunanların işleri iyi bilmemesi ihtilâfların büyümesine sebebiyet vermektedir. Bâzı suiistimaller de oluyor; kaza kaymakamlarının, idare heyetlerini teşkil eden kimselerin suiistimalli hareketleri, şaibeli hareketleri köylüleri ihtilâfa sokuyor. İhtilâflar doğru halledilse köylüler buna mutavaat edeceklerdir. (Şeriatın kestığı parmak acımaz.) fehvasınca köylülerimiz bu kararlara itaat ederler. Bunu bir Anadolu köylüsü olarak arz ediyorum. Hükümetin müdahalesinde daha ileri gidersek bu işin içinden çıkmak ihtimali yoktur. Her kazada üç köyün, beş köyün ihtilâfı mevzuubahis olursa, ondan sonra bakacaksınız ki, kazanın bütün köylerinin birbirine karışacak. . . Bu iş ciddi dâvaların vücuduna sebebiyet verebilir.

Arkadaşlar, hudutların köy ihtiyar heyetleri tarafından yahut köy meclisleri tarafından tesbit edilmesi gayet tabiidir. Herkesin hakkına sahip olması, herkesin mülkünü bilmesi ne kadar tabii ise köylerin de kendi aralarındaki hudutları tâyin etmesi gayet tabiidir. İnsan mantığının eseri de budur, bunun haricine gitmeye lüzum yoktur.

İkinci maddede yalnız tasdik keyfiyeti mevzuubahistir. Diğer adli ve idari müdahale meseleleri bundan sonra gelecek maddelerde konuşulmalıdır. Zaten bizim de o yolda bir teklifimiz vardır. Teklifimize sıra geldiği zaman ve icabederse müdafaa edeceğiz. Bizce işin noter hattâ icra dairesince tasdik edilmesiyle kaymakam veya hâkim tarafından tasdik edilmesi arasında bir mesele yoktur. Öyle olunca niçin

meseleyi adliyeye vermek istemiyoruz?

Muhterem arkadaşlarım; bazı arkadaşlar tarafından idari muamelelerin de adliyeye verilmesi düşünülebilir. Ama bir kaza organı olarak teşekkül etmiş adliyeye bu idari işleri de verdiğimiz zaman adliye bunu ifaya muktedir olamayacaktır. Mesele iki kaza arasındaki bir hudut ihtilâfı vücut bulunca bunun halli için de bir Usul Kanununa ihtiyaç olacaktır. Bu da diğer usullerin dışında yeni bir Usul Kanunu olacaktır. O zaman 180 - 200 maddelik bir Köy Kanununun yanında köy hudutlarının tashihi meseleleri dolayısıyla bu kanuna birçok usul hükümleriyle doldurulacak ve yüzlerce madde daha artırılmış olacaktır ki, bu, Köy Kanununun maksadı dışında, bazı salâhiyetlerin Devletin başka bir teşkilâtına tanınması gibi hükümleri ihtiva eden ayrı bir Usul Kanunu olacaktır. O zaman da Köy Kanunu vasfını kaybetmiş olacaktır.

Arkadaşlar, bu mesele hakikaten adliye yoluyla halledilemez. Belediye reisi tarafından köy muhtarı tarafından yapılmasında bir fark yoktur. Onun için muamelenin adliyeye tasdik için verilmesine lüzum yoktur.

Nizalı meselelere gelince; bu mevzu üzerinde ayrıca uzun boylu konuşulabilir. Zaten bundan sonraki maddede bu eihet konuşulacaktır da. Kanaatime göre, gerek köyler arasındaki sınır ihtilâfları, gerekse şahıslar arasındaki sınır meseleleri ve ihtilâfları arzettiğim gibi, doğrudan doğruya idarenin müdahalesinden ileri geldiği gibi, Hükümetin gayrimenkul mülkiyeti hakkındaki noktai nazarını Arazi Kanununa uydurmasından da ileri geliyor. Bunun için size bir misal vermek arzusu ile söz aldım. Müsaade buyurursanız arzedeğim.

Arkadaşlar; köylerin orta malları köy şahsiyeti mâneviyesine ait mallardır. Cami, mera, otlak, yayla ve sairé gibi birçok mallar köy şahsiyeti mâneviyesine aittir denilmiştir. Ve hattâ bunun kanun metnine koymıya ihtiyaç yoktur çıkarılsın da denilmiştir. Fakat arkadaşlar; tapuya kaydedilmeyen köy orta mallarını Hükümet tasarruf etmekte, topraksız köylülere muhacirlere dağıtmakta ve bundan dolayı Devlet ile köylü arasında büyük ve ciddi ihtilâflar hâsıl olmaktadır. Bunu hepimizin bilmesi lâzımdır. Kanaatime göre bu madde içinde en çok Büyük Millet Meclisinin nazarı dikkate alınması lâzımgelen hüküm bu hükümdür. Yani

Devlet nihayet bir şahsı hakiki gibi bir gayrimenkulü iktisap edebilir, bir şahsı hakiiki gibi tasarruf edebilir, tapu senediyle gayrimenkule sahip olabilir. Tapu senedi haricinde kalan mera, otlak v. s. gibi yerleri eline geçirir ve Hazine bunu seneden seneye müzayedeye çıkarmak suretiyle satmaya devam ederse ve bilhassa topraksız köylüye Devlet bu araziyi tevzi ederse, kanunu nasıl çıkarırsanız çıkarınız bu ihtilâfların önüne geçmeye imkân ve ihtimal yoktur. Hepimiz mülk sahibi olmak psikolojisini biliriz, Köylü bunu daha iyi bilir. O bakımdan köylü; elinde eedadından kalmış, tasarrufu altında bulunmuş veyahut köyün umumuna ait olduğu halde başkasına tevzi edilmiş olan yerleri yabancı kimseye kullandırmamak için her türlü müşkülâtı göstermekte devam edecektir. Esasen ihtilâfın belli başlı sebeplerini de bunlar teşkil edecektir.

Bendenizin de bu madde hakkında bir teklifim vardı, bu teklifin de nazarı dikkate alınarak nihayet Devlet müdahalesinin, Hazine menafinin buralara kadar sokulmaması hususuna bilhassa dikkat buyurulmasını arz ve istirham ederim.

REİS — Avni Yurdabayrak.

AVNİ YURDABAYRAK (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlarım; aynı madde üzerindeki görüşlerimi bendeniz de kısaca arz etmek istiyorum.

Arkadaşlarımızdan bazıları bir prensip kararına varmanın lâzımgeldiği üzerinde durdular ve ihtilâfsız sınırların tesbitinde idari organa salâhiyet verilmelidir, yoksa bugünkü kanunda derpiş edildiği veçhile, adli organa salâhiyet verilmeli meselesini münakaşa ettiler. Ve adliyeye verilmesinin daha münasip olacağı üzerinde konuşanlar da bulundu. Tamamen şahsi hukuku ilgilendiren ve ufacık bir zilyedlik meselesinin mevzu bahis olduğu eski 2311 ve yeni 5917 sayılı kanunların burada münakaşası sırasında, bu ufacık işe dahi adliyeyi müdahale ettirmek imkânının bulunmadığına Yüksek Meclis o zaman karar vermişti. Kaldı ki evvelki konuşmamda bahsettiğim gibi, mülki sistemin esasını teşkil eden bu mevzuda, şahsi hukukla ilgisi bulunmayan işte, adli kazayı bir prensip olarak ortaya atmanın ne kadar doğru olacağını takdirlerinize arz ederim. Yani bir müdahale

mevzuunda, bir ziyedlik içinde işi adli kazaya vermez iken, nasıl olur da tamamen mülki teşkilâtı ilgilendiren, mülki kanunlarının içine giren bir hâdiseyi mahkemelere terkederiz.

Bunun haricinde bir de halen mevzuubahis edilen bu üçüncü maddenin son fıkrasını teşkil eden D bendinin tamamen tayyî istendi. Arkadaşlar, hüsnüniyet asıldır. Burada, sanki köylüler anlaşacak; köy hudutları tesbit edilecek, fakat iş idare kurullarına verilirse, anlaşmalar tamamen ortadan kaldırılacak ve durup dururken ihtilâflara meydan verilecektir gibi bir tarzda ifade edildi.

Arkadaşlar, bu hudut meselesi tamamen seyyal bir iştir. Bu kanunda buna dair ilerde hükümler gelecektir. Bir köyün hududu yalnız oradaki ihtiyar heyetinin tesbit edeceği şekilde olamaz, bâzan pek basit, bâzan da pek mühim mevzuları ihtiva edebilir. Düşünün ki bir köyün hududunu tabii sahaları nazarı itibara alarak tesbit etmek icabeder. Coğrafi durumları nazara alarak tesbit etmek icabeder. İdari vaziyeti nazara alarak tesbit etmek icabeder. İskân işlerini göz önüne alarak düşünüp ona göre konuşmak icabeder, sıhhat işini nazara almak icabeder. Hattâ Maarif işini mevzuubahis etmek icabeder. Burada köylüler anlaşarak bunu tesbit etseler dahi Hükümet doktorunun, kaymakamın, ziraatçinin ve nihayet memleketin halleti rubiyesini yakından tanımış, yüksek tahsilli orta tahsilli insanların bulunduğu bir heyetin, bâzı noktaları göz önüne alarak hudutları tasdik etmesinden mahzur mu doğacaktır? **Bilâkis** fayda vardır.

Sonra arkadaşlar düşünün ki, bugün biz çok partili bir sistem içindeyiz. Tatbikatta biz çok gördük, akrabalık ve saire gibi bâzı münasebetler insanın aklına gelebilir. Bu gibi halleri de düşünerek, bir süzgeç olarak, müracaatın yapılacağı bir mesnet olarak, işi, böyle bir heyetin elinden geçirmek her halde fena bir şey olmasa gerektir. İleride göreceğimiz gibi, kanunda bu hususları nazara alan bölümler ve maddeler vardır. Benim kanaatime göre madde, enine boyuna incelenerek hazırlanmıştır, bugünkü ihtiyaçları karşılayacak durumdadır. Geçende yine bir misal vermiştim. Halen 32.000 köyün hudutları tesbit edilmiştir. Demek ki bu çalışmanın, anlaşmanın semereleri toplanmaktadır. Eski kanuna göre daha müttekâmil olan bu

kanun ihtilâfları halledecektir. Kısa zamanda 27.500 köyün ihtilâfı halledilmiştir. Bu sene 3954 köyün ihtilâfı köylülerin itiraz edemiyecikleri şekilde karara bağlanmıştır. Bunun üzerinde daha fazla vakit sarfetmeye lüzum yoktur. Elimden geldiği kadar izahat verdiğimi tahmin ediyorum, takdir Heyeti Aliyenizindir.

REİS — Mustafa Resit Tarakçıoğlu.

MUSTAFA REŞİT TARAKÇIOĞLU (Trabzon) — Arkadaşlar, üzerinde uzun uzun münakaşa ettiğimiz mevzu, köylülerin öteden beri en mühim dertlerinden birisidir. Şimdi hudut meselesi vardır. Eski kanun, bundan evvelki kanun onun ne şekilde tesbit edileceğini emretmiş ve buna göre tesbit edilmiştir. Yani bu kanun çıktığı zaman yeniden bütün köylülerin hudutları tesbit edilecek midir? Ne diye uyuyan tilkinin kulağına üflemeli. Buna lüzum yoktur. Esasen köylüler anlaşmışlar; hudutlarını tesbit etmişlerdir. Eski kanunla hudutları tesbit edilmiş bulunuyor. Kaldı münazaalı meseleler. Hudut ihtilâfı ya bir kazanın köylüleri arasında olur, yahut iki kaza arasında, yahut da bir vilâyetin köyü ile diğer bir başka vilâyetin köyü arasında olur.

Arkadaşlar, biz idari yoldan yani kaza ve il idare kurulları yolundan şimdiye kadar bu ihtilâfları halletmeye çok çalıştık. İşin içinde bulunan ve yıllardan beri devam eden bu ihtilâfların halledilmediğine şahsan kaani buluyorum ve bugün bildiğimiz hâdiseler pek çoktur. Arkadaşlar, iki kaza arasındaki köy hudutları hakkında idare heyetlerinden birinin verdiği kararı ötekisi bozmaktadır. Yani iki kazanın her biri o köy meselesinin kendi kazası lehine halli gerektiği prensibini gütmektedir. Bu şekilde vilâyetlerden gönderilen heyetlerin dahi verdiği kararlarda isabet olmuyor. Çünkü onlar da her iki kaza halkının ve idare âmirlerinin tesirinden kurtulamamaktadır. Tecrübe bunu böyle göstermektedir.

Şimdi, vatandaşlar arasındaki bütün ihtilâfların mahalli halli mahkemedir. Esasen eşhas arasındaki arazi taksiminde dahi birrıza taksim olmadığı zaman işe hâkim müdahale etmektedir. Bu işte de neden kazai yola gitmiyelim? İdari yoldan işin halledilmediğini şimdiye kadar olan tecrübeler gösterir dururken, tekrar bu kanunla aynı yola gitmekte isabet olmadığına kaaniim. Onun için Esat Budak-

oğlu arkadaşımızın teklifini, yeni bir metot olarak bu ihtilâfları halledecek bir çare olarak telâkki ediyor ve teklifin kabul edilmesini arkadaşlardan, müzmin bir derdin halli babında, rica ediyorum.

REİS — Yeredoğ Kişioğlu.

YEREDOĞ KIŞIOĞLU (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar, nizasız sınırların ve nizalı sınırların tesbiti yalnız bir tek mesele olarak, yani sınırların tesbiti ve ihtilâflarının halli olarak ortaya konulduğu takdirde önümüzdeki mesele tek bir mesele ve mevzu halini alır. Bu itibarla;

Esat Budakoğlu arkadaşımızın 3 ncü maddeden işe başlamak lâzımgeldiği hususundaki fikri gayet yerindedir. Şayet bu sistemi idari mercie mi bırakmak veyahut adli kazaya mı bırakmak lâzımgeldiği hususunda bir prensip kararı vermek lâzımgelirse hiç şüphesiz ki, buradan başlamak icabeder.

Şimdi arkadaşlar; ihtilâflar birkaç suretle hallolunur. Evvel emirde ihtilâfların hal yeri olarak, bellibaşlı, mahkemeler gelmektedir. İkinci olarak, mevzuatımızın hakemlere iş tevdi ettiğini görmekteyiz. Mahkemeleri düşünürken başka idari mercilere ihtilâfların halli için verilmiş salâhiyetler hakkında, bu mercilerin kanaatimce, yine mahkemeler gibi vazife gören, yani tam değilse bile yarı kazai vazife gören yerler olduğunu da hatırlamak lâzımgelir. Bu itibarla idari mahkemelere, umumi mahkemelere, askeri ve ihtisas mahkemeleri gibi kazai mercilere ve mahkemelere vazifeler tevdi edilirken, diğer taraftan mevzuatımız hakem yoluyla hal yolunda da vazifeler tevdi etmekte olduğunu ve bu suretle ihtilâfların hal yerlerini gözden geçirdikten sonra bir arkadaşımız, Cevdet Soydan arkadaşımız, köylerin kendi aralarında sınır ihtilâflarını halletmesi lüzumundan bahsettiler. Bu aneak sulh yolu ile kabil olabilir. Fakat, eğer kendileri sulh tarikiyle halletselerdi esasen ihtilâf mevzubahis olmazdı. Sulh tarikiyle ihtilâfın halli mevzubahis olmadığı içindir ki; bu gibi vaziyetlerde hakem veya mahkemeler yolu ile ihtilâflar halledilecektir. Hakem yoluyla ihtilâfların halledileceğini, şimdiye kadar olan müşahedelerimiz, kuvvetle müdafaa etmek imkânını vermiyor. Geride iki yol kalıyor, birisi, idari merciler, halen kanunun kabul ettiği sistem

gibi, diğeri, hâkimlerimize, kaza organına tâallük edendir.

Yine arkadaşımız dediler ki; bu mesele bir mülki taksimat işidir, idari bir meseledir, devlet tasarrufundadır. Binaenaleyh âme tasarrufudur, şu halde meseleyi idarenin halletmesi gerekir, buyurdular.

Halbuki, âme tasarruflarında dahi ihtilâfların halli idari mahkemelere tevdi edilmektedir. Bu itibarla mahkemenin işi burada ne gezer gibi bir fikre sahip olmak doğru değildir. Kaldı ki, meselenin mahiyeti biraz daha bundan başkadır. Köye daha birinci maddede yaptığımız tarife, köy bir şahsiyeti hükmiyedir dedik. Bu şahsiyeti hükmiyeyi bir tarife bağladık. Şahsiyeti hükmiyenin toprağının sınırları, bilhassa mera, yayla ve otlak gibi orta malları kaybedip etmemek bakımından, müşterek mülkiyeti veya müşterek zilyedliği himayeye mütaallik ciheti galib bir mevzuudur. Bunları birer birer ele alırsak, orta mallarından bilhassa mera nizaları, doğuran bellibaşlı bir mevzuudur. Yayla ve otlak da asıl ihtilâfları doğuran mevzulardandır. İhtilâfı halleden mercinin, şahsiyeti hükmiyesinin mülkü ve bilhassa zilyedliğinde tasarruf ettiği malların sınırını öteye beriye getireceğine hiç şüphe yoktur; şahsiyeti hükmiye için, tasarrufundaki, yayla, otlak ve meranın bir kısmını kaybetmek lâzımdır. Binaenaleyh mesele tamamıyla mülkiyet ve zilyedlik hukukuna benzer vaziyettedir.

Diğer taraftan işe bir şahsiyeti hükmiye demisiz. Şahsiyeti hükmiye elbette bu nevi mülkiyete ve bu nevi tasarruflara salâhiyetli bulunacaktır. Öyle işe niçin mahkemeler buna karışamaz? Şimdi arz etmek isterim. Niçin meselesinde, asıl arkadaşlarımızın üzerinde durduğu, bilhassa Avni Yurdabayrak arkadaşımız geçen celsede de bu ciheti izah etmişlerdi, mahkemeler yüküldür, bu nevi işleri de verdiğimiz takdirde işin içinden çıkmaz olacaktırlar, buyurmuşlardı. Belki başka eshabı mucibeleri de vardır. Fakat esas itibarıyla idare kurulları bu vazifeyi bihakkın görmüşlerdir, dediler. O cihet de ayrıdır, bihakkın görmüşler midir, görmemişler midir? Esasen müşahedelerimiz, bilhassa bunu göstermektedir. Daha ziyade ihtilâfsız olan sınırların tesbiti yapılmış, sonradan niza doğurmamışsa idare kurullarının bu meseleyi iyi halletmiş olduğu cihetine hükmedemeyiz; onlar esas itibarıyla sulhen hal-

lolmuş demektir. Nizaların hallinde ise daima devam edegelen karışıklıkları hepimiz müşahede etmişizdir.

Hâkimlerimizin işi yüklü olabilir. Bundan dolayı kendilerine kanunla vazife tevdi ederken elbette onların hak ve mesuliyetini düşünerekten hakikaten üzülmürüz. Fakat yine Devletin ve vatandaşın işlerinin yolunda gitmesi, iyi görülmesi bakımından icabederse teşkilâtı genişleterek vazifeyi yerine vermekte beis görmemek lâzımdır. Bu itibarla aynı teşkilâtla vazife görülmüyor ve yüklülük hâsil oluyor ise teşkilâtın genişletilebileceğini düşünmek ve fakat her halde vazifenin iyi görülmesini elde bir meşale gibi tutmak lâzımdır.

Seçim işi gibi âmme hukukuna mütaallik ve mudil bir işi hâkime tevdi ederken hiçbir suretle irkilmedik ve bilâkis emniyetle ve istikametle bu işi ona tevdi için senelerce çalıştığımızı bilmektesiniz ve verilen bu vazifenin bihakkın görüldüğünü de müşahede ettik. Halbuki şimdi burada, biraz evvel arzettiğim gibi işin galip tarafı mülkiyet tarafı ve zilyedlik tasarrufu olan bu meselede niçin işi hâkime tevdi edemeyeceğimizi düşünmek biraz güçtür.

Yine Sayın Avni Yurdabayrak dediler ki, 1951 senesinde 3954 hudut ihtilâfı halledilmiş. Halledilmiş gözüken ihtilâflı meselelerin neticeleri ne şekildedir? Hâlâ karışıklıklar içerisinde bulunduğunu hemen söylemek yerinde olur.

Rakamla bir karara bağlamakla işlerin halolduğu, ancak bir istatistiğe geçebilir, orada yer bulabilir. Fakat realitede meselenin böyle olmadığını görmüş bulunuyoruz. Arkadaşımızın verdiği rakam bize bu işin hâkime verilebileceğine dair bir delil de vermektedir: 3954 hudut ihtilâfı halledilmiş buyurdular, senede, demek ki bir hâkime ya bir veya iki hudut ihtilâfı işi düşüyor. Senede, bir hâkime iki hudut ihtilâfı işi düşüyorsa, bunu niçin hâkime vermiyelim? İşin kesreti bakımından dahi hâkime verebileceğimiz, bu verilen rakamla dahi kendisini bize gösteriyor.

AVNİ YURDABAYRAK (Zonguldak) — Aded bakımından değil, mahiyet bakımından. Mahkeme hangi işlere bakar, işe oradan girelim.

YEREDOĞ KIŞIOĞLU (Devamla) — Mahiyeti bakımından da, gerek şahsi hükmünün ve gerekse şahsi hakikinin zilyedlik ve mülkiyet

hakkına mütaallik meselelerine hâkimin baktığı aşıkârdır. Bu meselenin galip tarafının böyle olduğunu ifade ettik. Diğer taraftan hâkimlerimiz muayyen zihniyet ve usullere bağlı olarak yetişmişlerdir. Kendileri bu şekilde bir usulden hiçbir suretle ayrılmazlar. Fakat idare kurullarımızın usullerinin karışık sistemlere bağlı olduğunu gördük ve görmekteyiz. Bu itibarla hâkimlerimizin zihniyeti ve bağlı oldukları usul dolayısıyla bu işi iyi başaracaklarından şüphe etmemek lâzımgelir. Diğer idare heyetlerinin verdiği neticeler bize, ikisi arasında mukayese yaptığımız zaman, her halde ikinci usulü koymamız lâzımgeldiği hükmünü vermektedir. Şu vaziyet karşısında bu sınırların tesbiti işini prensip olarkten hâkime verme meselesini ele almak ve bu suretle işe girişmek icabeder ve bu takdirde komisyona bu maddelerin, üçüncü maddeden itibaren sınırların tesbitine taallük eden ~~bilecümle~~ maddelerin geri alınarak adli sistemi, hâkime verme sistemini kabul etmek suretiyle ~~prosedürünü~~ hususi surette tesis, tesbit etmek icabeder. Hâkim ihtiyati tedbir kararı ~~verebilme~~ ihtilâflı sanılan kısım falanın ~~ehinde kalacaktır~~, dediği zaman, ânında münazaalı taraflardan diğeri ellerini çekmelidir. Diğer taraftan bu meselenin hususi usulünün vaz' olunması icabettiği kanaatindeyim. Ezcümle hukuk usulü muhakemelerindeki bilirkişilerden daha ayrı olarak, ne vasıfta ve kaç bilirkişiye bu meselenin hallettirileceğine dair hâkime yardımcı usul vaz' edilmelidir. Sonra temyiz edilecek mi, hangi safhada kesinleşecek; bu cihetler de belli edilmelidir. Şüphesiz bu noktaların tesbiti, evvelâ kazai sisteme bırakıldığı takdirde halledilmesi lâzımdır. Şimdiden arzum bunu adli sisteme bıraktığımız zaman ne gibi kolaylıklar temin edeceğimiz şimdiden tezahür etsin içindir. Bu itibarla, her suretle faydası göz önünde olan adli sisteme gitmek hususunda arkadaşımız Esat Budakoğlu'nun takririnin kabulünü arz ve rica ederim.

BAHA KOLDAŞ — Söz isterim.

REİS — Baha Bey, siz komisyon adına mı konuşacaksınız?

BAHA KOLDAŞ (Çorum) — Evet.

REİS — Buyurun.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU ADINA BAHA KOLDAŞ (Çorum) — Arkadaşlar; sınır mevzuu, üçüncü madde tetkik edilirken lâyihanın

heyeti umumiyesine şâmil bir şekilde konuşulmuş ve bütün kısım üzerinde arkadaşlarımız kıymetli mütalâlarını serdetmişlerdir. Bendeniz vaziyetin kısa bir hulâsasını arz etmek istiyorum.

Malûmu âlileri, elimizdeki mevcut Köy Kanunu, sınır işini yalnız bir kaza dâhilindeki ihtilâfa göre tetkik etmiş, eğer aynı kazadaki köylerde anlaşma vâkı ise bunu idare heyetinin tescilinden sonra tapuya gitmesini kabul etmiştir. Eğer anlaşma vâkı olmazsa, iş, ihtilâfı hal için idare heyetine gidecektir. Muamele orada tetkik edilecektir. Elimizdeki kanun iki kaza arasındaki sınır mevzuunu tetkik etmemiştir. İçişleri Vekâleti bu zaruret karşısında muhtelif tamimlerle bu vaziyeti tetkik ettirmeye mecbur kalmıştır. Bendeniz 442 sayılı Köy Kanununun zabıt ceridelerini tetkik ettim. Bu mevzu o zamanın Meclis Heyeti Umumiyesinin dikkatini çekmiş ve komisyondan sorulmuştur. Sözcü Vehbi Bey verdikleri cevapta, Köy Kanununun 47 ve 48 nci maddelerine göre bu işin kabili hal olduğunu söylemişlerdir. Bu maddeler köyler arasında müşterek yapılacak işlerle köyler arasında ihtilâfların idare âmirleri tarafından halledileceği mahiyetindedir. Sarih şekilde sınıra şâmil bir hüküm olmadığı için bugüne kadar hiç tatbik edilmemiştir. Bu arada bu vaziyet karşısında bir de mülki teşkilât ortaya çıkmıştır. Malûmu âlileri Türkiye'nin mülki teşkilâtı için henüz bir kanun çıkmamıştır. Binaenaleyh kazalar arasında, nahiyeler arasında, vilâyetler arasında çıkagelen ihtilâflar, aynı zamanda teşkilâtı mülkiye mevzuu da olduğu için vekâlet, İl İdaresi Kanununda üç defa bu esas üzerinde tadiller yapmıştır. İdari cüzütamlar arasındaki bu gibi ihtilâflar, il idare heyetlerince ister halledilsin, ister halledilmesin mevzuun nihai şekilde halli için İçişleri Bakanlığı arzettiğim tadili yaptırmıştır. Bu tadil ele alındığı zaman iki kaza, iki vilâyet arasındaki bu noksanı telâfi için bu mevzuu ele almakta biz de fayda gördük, ve bu kanuna ait hükümler koyduk. Manzuru Âliniz olduğu veçhile kanunda buna ait geniş hükümler vardır. Şunu da derhal arz edeyim. Yalnız ihtilâflar bu noksanlardan değil, son zamanlarda zirai kalkınmanın yarattığı zaruretler dolayısıyla doğmuştur ve köylülerin meralara yaptıkları tecavüz dolay-

siyle artmakta bulunmuştur. Ayrıca arzlediğim veçhile 442 sayılı köy Kanunu, orta malların sınırlarını tesbiti nazarı itibara almamış ancak köylerin bu orta mallarında hakları olup olmadığının sınır kâğıtlarında gösterilmesi kabul olunmuştur. Dördüncü maddede ise yalnız yayla sınırları düşünülmüş ve onların tesbiti kabul olunmuştur. İşte orta malları, yani mera, otlak ve sairenin verilmiş olan sınır kâğıtlarında tesbit edilmemesi ve hattâ bir çoklarında da köy heyetlerinin bunu unutarak "sınır kâğıtlarına yazmaması ihtilâfları artırmış ve bugünkü gördüğümüz vaziyet doğmuştur. Onun içindir ki, geçen yıl 2311 numaralı Kanun tadil edilmiş, Köy Kanununa göre söz söylemek hakkı yalnız muhtara ait iken, malûmunuz olduğu üzere âzaların ve hattâ fertlerin dahi ihbar etmesi esası kabul edilmiştir. İhbar yapıldığı takdirde idari otoritelerin derhal harekete geçmesi mecburiyeti de sağlanmıştır. Biz bu mevzuu tetkik ederken bu sistemi değiştirmekte fayda görmedik. Bu sistemin ıslahı için noksanları ele alınarak bu cihetlerin tamamlanmasında fayda mülâhaza ettik. İçişleri Bakanlığı, bu husus için hususi sınır mahkemeleri ihdasını düşünmüş ve bunun için « köy sınır ve orta mallarını tesbit mahkemeleri » diye bir tasarı hazırlamış, fakat Adalet Bakanlığı tevhi di kaza etrafındaki prensip karşısında böyle hususi mahkemelere gidilmesinin doğru olamayacağı düşüncesi ile bu mütalâaya itiraz etmiştir. Bütçe mülâhazası da buna munzam olunca bu mahkemeler kurulamamıştır ve tasarı olduğu gibi kalmıştır.

Komasyon, bu işi tetkik ederken bu kanunla alâkalanmış ve kanunun sisteme uyan hükümlerinden faydalanarak bâzı hükümlerini almıştır.

Bu arada bilhassa şu noktaya temas etmek istiyorum. Esat Budakoğlu arkadaşımız, idare heyetlerine küll olarak temas ettiler ve nevama idare heyetlerine karşı bir itimatsızlık izhar ettiler. Sanıyorum ki, kendileriyle birleşiriz. İdare heyetleri, idari kazayı yürüten idari teşkilâtımızda yüksek mektep mezunu birçok arkadaşlarımızla birlik olarak çalışırken, diğer müesseselerde çalışanlar gibi vicdanlarına ve kanunun esaslarına ittiba ederek çalışırlar. Buna kendilerinin kaani bulduklarını zannediyorum. Belki teşkilâtta her hangi bir ferdî hata olabi-

lir. Belki tahrirat kâtiplerini kasediyorlar. Tahrirat kâtibi bir hatada bulunmuş olabilir. Fakat ferdi hataların daima Hükümet teşkilâtı tarafından düzeltilmesine ve idare heyetlerimizin bundan müteessir olacak vaziyete düşürülmemesi lâzımgeldiğine Heyeti Umumiyenin kaani bulunduğuna eminim.

Avni Yurdabayrak arkadaşımız, esasen bu işin mahkemelere geçmesi halinde doğabilecek neticeyi ve bunların son durumunu etraflı bir şekilde izah ettiler ve nihayet elimizde bütün ihtilâf mevzuu iki bin köyün üzerinde kalmıştır. Bu vaziyet karşısında sanmıyorum ki sistemin değişmesi ile bu iki bin köyün vaziyetinde bir değişiklik olabilsin. Biz, idari noksanları ve kanundaki noksanları tamamladıktan sonra ve idare heyetlerine çalışma imkânları verdikten sonra bu işin az bir zamanda halledilebileceğine ve bu noksanların zâil olacağına kaani bulunuyoruz. Bu noksanlar esasen, kanunen yetki sahibi olmamak ve bilhassa harciraahlarını vermemekten ileri geliyordu. İl İdaresi Kanununa göre yapılacak tetkikat için bu harciraah işini Dahiliye Vekâleti iki yıldan beri bütçeye tahsisat koymak suretiyle halletmektedir, bunu geçen gün de arzettim. Bizde idare heyetlerinde harciraah yüzünden aksiyan sınır ihtilâflarının bir an evvel tetkikına imkân vermek için kanuna hükümler koyduk. Noksan hükümleri de halleder; orta mallarının bir çevre sınırı ile gösterilmesini kabul edersek sanıyorum ki bu ihtilâflar az zamanda bertaraf edilmiş olacaktır. Bu vaziyet karşısında arkadaşlarımızın üçüncü madde üzerindeki tamamıyla tescile ait encümen noktai nazarını ihtiva eden mütalâayı kabul buyuracaklarına eminiz. Bu arada bir arkadaşımız (D) fıkrasına temas ettiler. D fıkrasında maksat şudur; idare heyeti doğrudan doğruya iki tarafın anlaşmasıyla ele aldığı ve anlaştığı sınır işini idari bir müdahale ile bozulmasını değil, doğrudan doğruya iki köyün göstermiş olduğu sınır işaretlerinde mutabık olmadığı anlaşıldığı takdirde yani arazi üzerinde gösterilmesi lâzımgelen işaret noktalarında ayrılık görüldüğü takdirde idare heyeti bu sınır kâğıtlarını tekrar köylere iade edecektir. Komisyonumuz bu noktai nazarla bu fıkrayı ilâve etmiştir. Son cümlesi kaldırılabilir. Bu fıkraya da ihtiyaç vardır. Çünkü anlaşmanın esaslı olarak tesbiti

için mutlaka sınır noktalarının katı olarak tesbit edilmesi şarttır.

Hayri Tosunoğlu arkadaşımız, bu maddenin baş tarafına (sınırları tesbit ve tasdik edilmiş) kelimelerinin ilâvesini teklif buyurdular. Biz maddeyi mutlak olarak ele alıyoruz. Esasen muvakkat madde ile 442 sayılı Köy Kanununa göre tesbit edilmiş sınırların yeniden tesbit edilmeyeceği hakkında kanuna muvakkat hükümler konmuştu. Onun için bu maddeyi mutlak olarak mütalâa etmenin ve olduğu gibi bırakmanın daha doğru olduğuna kaniiz.

Sekizinci maddenin buna mâni olduğunu buyurdular. Sekizinci maddenin bununla ilgisi yoktur, sekizinci madde, beş yıl geçtikten sonra zaruri sebeplerle sınırların yeniden tetkiki icabediyorsa onun için yetki veren bir hükümdür ve bu fıkra ile hiç bir alâkası yoktur, mevzuun onunla karıştırılmamasını bilhassa rica ediyorum.

Ahmet Veziroğlu arkadaşımız bu maddenin Ç fıkrasına sınırlardan sonra «orta malları» kelimelerinin ilâvesini teklif buyurdular. Doğrudur. Ona iştirak ediyoruz. «Ya» kelimesinin kaldırılmasını da teklif etmişlerdi, esasen o, bir tabı hatasıdır, onun da kaldırılmasına iştirak ediyoruz. Bu vaziyet karşısında doğrudan doğruya tetkikten ibaret olan üçüncü maddenin bu tadillerle kabulünü muhterem heyetinizden komisyon namına rica ediyoruz.

REİS — Hayri Tosunoğlu.

HAYRİ TOSUNOĞLU (Kastamonu) —

Muhterem arkadaşlar, nizasız sınırların nasıl tesbit edileceğine dair olan tasarının üçüncü maddesinin başına yanlış tatbiki önlemek bakımından arzedeceğim bir cümlenin konmasında zaruret mevcuttur. Zira, komisyon sözcüsü arkadaşımızın beyan ettiği gibi, geçici üçüncü madde şu hükmü taşımaktadır. «Mülga Köy Kanununa göre çizilmiş ve kesinleşmiş olan köy sınırları 442 sayılı Kanunun kabul ettiği müddetler geçmedikçe değiştirilemez.» O halde beş sene geçti mi, değiştirilir. Yani yine kesin bir sınırın bilinmesinin imkânsızlığını göstermekle beraber bu üçüncü maddeye konulmuş olması, kanunun kabul edildiğinde halen ihtilâfı halledilmiş taraflarca, yani köylerin ihtiyar heyetlerince kabul ve tasdik edilmiş, nizasız halledilmiş olan köylerin sınırlarının dahi ihtilâflarına mebde teşkil edecektir. Binaenaleyh

maddenin tarzı tahriri, hukukan yanlışdır. Komisyonun bu ciheti bilhassa bir kere daha müzakerede ederek nazarı dikkate almasını rica ederim.

Bendeniz, 4 ncü maddeye temas etmiyeceğim. Çünkü halen dördüncü madde, mevzuunu teşkil eden nizalı sınırlar işine geçmiş değiliz. Ancak 3 ncü maddenin D bendine Yüksek Heyetinizin dikkatini çekerim. D bendinde, idare kurulları tesbit edilen sınırları uygun bulmazsa gerekçesiyle birlikte iade eder, bu takdirde 4 ncü maddeye göre muamele yapılır, diyor. Üçüncü madde nizaları olmıyan köylerin kendi sınırlarını kendilerinin tesbit ve tasdik edip idare kurullarına da tasdik için vermiş olmalarına rağmen, idare kurulları bu tesbiti isterse uygun bulmıyarak iade etmek salâhiyetini muhafaza etmektedir. Halbuki hemen ilâve edeyim ki, eğer idare kurullarınca muhafaza edülmesi lâzımgelen bu salâhiyet, iki köy, sınırında kendileri ittifak edip de, yani orada Devlete ait olan, Devletin mülkiyetine tâbi bulunan arazi veya orman veya iskâna tâbi tutulması lâzımgelen arazi gibi bir fazlalık mevcut olup da bu kısımları aralarında paylaşmak maksadiyle müşterek sınır çizdikleri ve bunu tasdik ettikleri hallerde ise idare kurullarının âmme menfaati bakımından bu mütalâayı yerinde bulabiliriz. Ve fakat fıkra, suiistimale müsait bir şekildedir. Bu bakımdan maddenin bu suretle kalmasını kabul etmekle beraber ortasına - idare kurullarınca hangi sebeplerden bunun reddinin tâyini bakımından - dört kelimenin ilâvesi zaruri bulunduğunu, suiistimale mâni hüküm düşüncesiyle teklif ediyorum. Bu hususta bir de önerge takdim ediyorum, kabulünü rica ederim. (D) fıkrasına göre: «İdare kurulları bu sınırların tesbitine imkân bulmazlarsa» bu tâbir, şâmil mânada bir ret salâhiyetini taşımaktadır. Bunun için: «İdare kurulları tesbit edilen sınırları kanun hükümlerine veya âmme menfaatlerine uygun bulmazsa...» gibi araya iki kelimenin ilâvesi zaruretini hissediyor ve suiistimale mâni olacağını tahmin ediyorum. Müzakeresi yapılmakta olan üçüncü madde ile dördüncü madde, bâzi arkadaşlar tarafından karıştırılarak ileri sürülmüş bulunuyor. Bu arada idare heyetleri marifetiyle mi, yoksa sınır tesbitinin mahkemelerce mi yapılması hususunda iki ayrı fikir belirmiş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlar; maddenin bugünkü

haliyle idare kurullarına bu salâhiyetin verilmesini müdafaa eden arkadaşlara ve sayın komisyon üyelerine şunu hatırlatmak isterim ki, bugün, sınırları halledilmemiş köylerin isimlerini alsınlar, mahallî valiliklere, kaymakamlıklara yazsınlar, bunları istesinler. Aynı köylerin sınırları Köy Kanununa göre halledilmemiş olmakla beraber buna muvazî olarak mahkemelerde bu ihtilâftan doğan meraların zilyedliği ve intifaları mevzuu da hali nizadadır. Bu bakımdan aynı mevzular yani bugünkü sınır ihtilâfları halledilmemiş olan köylerin vaziyetleri dolayısıyla bir sınır ihtilâfını halletmek mevzuundan çıkmıştır, doğrudan doğruya meranın intifanın, mülkiyetinin, zilyedliğin tâyini mevzuu bakımından bu ihtilâflar devam etmektedir. Bu zarurettir ki, Köy Kanununda beş senede bir yeniden sınırların yenilenmesi esasını kabul edecek ve idare kurullarına bu sınırların tesbitini bırakacak olursak ihtilâfları halledilmiş olan köylerden maada bugün mahkemelerde sürünen köylerin sınır ve mera dâvalarını da senelerce halletmemiş duruma düşüreceğiz. Bu bakımdandır ki, sınırların tesbitini, tescilini ve tasdikini kaza organlarına devretmek artık bir zaruret olmuştur ve esasen Yüksek Mecliste de bu iki fikir müdafaa edilmekte bulunduğundan, bu iki hususun reyeye konulmasını teklif ediyorum. Bu husustaki önergeyi Riyasete takdim edeceğim. Kabulünü rica ederim.

REMZİ OĞUZ ARIK (Seyhan) — Efendim, bana öyle geliyor ki geçen celseden beri bir prensip hatası yapmaktayız. Eğer biz, Heyeti Umumiye müzakeresi yapmıyorsak bu maddeleri bu şekilde birbirine karıştırmak hakkını haiz değiliz. Binaenaleyh 3 ncü maddeyi biza-tihi ayrı olarak ele almak ve bunun hakkında bir karar vermek şarttır.

Muhterem arkadaşlarımız daha evvelki celseden beri nizasız olan hudut ile nizalı olan hudut meselesini birbirine karıştırmak suretiyle mevzuu mütalâa ettikleri içindir ki, müzakereler bir çıkmazın içine sokulmuştur. Komisyonun niçin bu vaziyete müdahale etmediğine mütehayyirim. Riyasetin hakkı vardır, bu görüş ihtilâfını bertaraf etmiyor, ama komisyon bizi ikaz etmek mecburiyetindedir. Aflarına mağruren bu meseleyi böylece arzettikten sonra nizasız tescillere ait olan 3 ncü maddenin, dikkat buyurulursa, hal sistemi doğrudan doğru-

ya idari bir şekildedir. Madde, idare organı olarak elimize aldığımız ve fakat arkadaşlarımızdan birisinin söylediği gibi, kazai mahiyette de zaman zaman mütalâa edilen idare kurullarının bu nizasız sınır meselelerinin tescilini kabul etmiş bulunuyor. Yani Hükümet ve komisyon bunu böyle kabul etmiştir. Nizasız olanlar hakkında idarenin bu hakkını tanımak ne kanunun ve ne de köylünün menfaati bakımından bir zarar doğurmamaktadır. Bunu şimdi ikinci madde olarak kabul edince biz 3 ncü maddeye iltihak ediyoruz. Ancak (D) fıkrasında bir anlaşmazlık var gibi geliyor. Bu anlaşmazlığı şimdiye kadar mütalâa eden muhterem dostlarım, bilhassa son konuşan Hayri Bey, şöyle mütalâa ettiler : Burada idare kuruluna bir rey hakkı verilmekte ve bu rey hakkı birinci maddede köylere verilmek istenen ve muhterem komisyondaki arkadaşlarımız kendileri, bu muhtar ruhu benimsedikleri için, burada bir tearuza düşmemek üzere bunu alacaklarını ve benimsiyeceklerini kabul ediyoruz. O halde muhterem dostlarım, şu maddeyi bu şekilde bir defa halledelim, bitsin, ondan sonra mütâakıp maddenin müzakeresine geçilince, prensip ve usulü o zaman konuşalım, izah edelim.

O halde gerek komisyondan, gerekse Riyasetten meseleyi bu şekilde halletmemize yardım etmelerini rica ediyorum.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU REİSİ RÜKNEDİN NASUHIOĞLU (Edirne) — Arkadaşlar, bu hudut meselesi üzerinde iki celseden beri Yüksek Heyetiniz meşgul olmaktadır. 3 ve 4 ncü maddeler prensip, usul maddesidir; yani hududun yazılması hususunda lâzımgelen işleri ifade eden maddedir. Aynı zamanda bir de sistem meselesidir. Demek ki, nizalı, nizasız fakat bir sistem, bir usul işi mevzuubahistir. Hudut işleri, öteden beri bu memlekette idari kanallarla tanzim edilmiş ve yürütülmüştür. Tarihen de böyledir. Muhterem arkadaşım Avni Beyin de söylediği gibi, şahsi haklardan ziyade idari, inzibati karakterde bir mevzudur. Bu bakımdan Hükümet teklifini, encümen olarak, idari sistemi bozmayarak kabul etmiş ve huzuruza getirmiş bulunmaktayız. Hükümetimiz, idari teşkilâtı, idari teşkilât Yüksek Heyetinizin malûmudur, fakat tamamen köy hakkına taallük eden işler için, mahkemeleri oraya ka-

dar uzatarak bu işleri halletmek için teşkilâtını tevsi etmek iktiza eder. Mahiyeti itibariyle idari olan ve aynı zamanda bu işlerin tesrii bakımından, idari, inzibati ve iktisadi olma bakımından hudut işlerinin idarede kalmasını Hükümet teklif etmiş ve encümen de kabul etmiştir. Mesele sistem bakımından ehemmiyetlidir. Niza; üçüncü madde mevzuu olan bir mesele değildir, ihtilâf yoktur ki.

3 ncü maddenin son fıkrası üzerinde konuşulabilir. Encümende musır olmayabilir, fakat niza kısımları da bir mahkeme işi olmaktan ziyade idari bir iş olduğu için encümen kabul etmektedir. Maamafih eğer Yüksek Meclisiniz adli sistemi tercih ederse o bakımdan tetkik edilmek üzere encümene iade eder, tetkik ederiz. Yok eğer mâruzatım vechile idari sistemi, ki, encümen idari sistem olmasında daha fazla fayda görmektedir, ama, maslahat ve âmme işlerinin tesrii bakımından fayda görmektedir, inzibati fayda görmektedir, tetkikatın tesrii bakımından fayda görmektedir, ona göre yaparız.

Mâruzatım budur efendim.

REİS — Ömer Bilen.

ÖMER BİLEN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; birkaç gündür, bu hudut meselesinin idari teşkilât tarafından mı, yoksa adli teşkilât tarafından mı halledileceği üzerinde muhtelif arkadaşlar konuşular.

Şimdi, Devlet teşkilâtı içerisinde bulunan mülki teşkilât da adli teşkilât kadar ehemmiyetli bir teşekküldür. Böyle, onların ellerinden bütün salâhiyetleri almayı ben anlamıyorum. Eğer bir idarenin işleri sakat gidiyorsa ya bunu ıslah etmeli ve yahut tamamen ortadan kaldırmalıdır. Bu teşkilât muhtar seçimi gibi mühim birçok işleri de görmektedir. Eğer bu idari teşkilâtın elinden bütün bu salâhiyetleri alırsak o vakit kaymakam, nahiye müdürleri bomboş mu duracaktır? (Bunların ne alakası var? sesleri).

Efendim, bunlar bütün bu memleket vazifelerini görmelidirler. Deniliyor ki, bunlara itimat kalmamıştır. Bâzi arkadaşlar burada böyle konuşular, dinledim. Fakat bunlara karşı olan itimadın tamamen münselip olmasının mânası yoktur. Bu, büyük bir teşekküldür, buna ihtiyaç avrdır. Onlar köylülerin ruhlarına, hudut meselelerine hâkimlerden daha fazla

vâkıftınlar. Onlara karşı itimat daha fazladır. Çok rica ederim, eğer bir sakatlık var ise o sakatlığı ikmal edelim. Yani bu teşekkülde her hangi bir yolsuzluk var ise, bu teşekkülün heyeti unumiyesini faydasız addetmekle, mantık ölçüsüyle hareket etmemiş oluruz. Çok rica ederim, onlara salâhiyet verelim, bu salâhiyeti suiistimal edenler var ise kanuni yollarla onları hakikata davet edelim. Yoksa hâkimlerin işleri zaten başlarından aşmıştır. Onlar vazifelerini lâyrikiyle görürlerse kâfidir. İdari makamların hakkını kendilerine vermekten çekinmiyelim. Yoksa bunu yapamadın, şunu yapamadın demek, şunu bunu al mânasına geliyor bu. Bu gibi işleri idari teşekküllere vermek daha doğrudur kanaatindeyim.

REİS — Fahri Ağaoglu.

ABDÜRRAHMAN FAHRİ AĞAOĞLU (Konuya) — Muhterem arkadaşlar, Komisyon Reisi muhterem arkadaşımız Rükneddin Nasuhioğlu'nun ve Ömer Bilen arkadaşımızın sözleri üzerine söz almaya mecbur oldum.

Mesele, idare heyetlerine, idari makamlara itimat veya ademiitimat meselesi değildir; bir kere bu mütalâa tamamen yanlışdır. Hudut işlerini idareye bırakmakta mı fayda vardır, adliye bırakmakta mı fayda vardır? Eğer bir itimat veya ademiitimat meselesi mevzuubahis olsa, Devlet namına idari makamlara milyonlarca liranın sarfı salâhiyeti veriliyor, Devletin idaresi veriliyor, ama inzibatını alâkadar eden birçok işler veriliyor. O halde demek ki, bu işi, itimat veya ademiitimat gözü ile düşünmek hatadır; doğru değildir. İş, adli bir iş midir, idari bir iş midir? Bu işin içinde olarak bütün arkadaşlar bilirler ki; senelerden beri hudut işlerinin idari mercilere verilmesi köylüyü tatmin etmemiştir. Çünkü ihtilâf yalnız bir hudut tesbitinden ibaret kalmış değildir; mutlaka mera ile birleşiyor ve ihtilâfa düşen köylüler idare heyetine gidip hudut tesbit ettirdikleri zaman bir taraftan da mahkemeye gidiyorlar. Biz senelerce bu işlerle uğraştık.

İdare heyetlerinde bu işleri kim görüyor? Valilerin ve kaymakamların kıyamet kadar işi vardır. Her yeni işi onlara veriyoruz ve kendilerinden büyük işler bekliyoruz. Köy hudutlarının tesbiti, ister ihtilâflı olsun ister ihtilafsız olsun, valileri ve kaymakamları lüzumsuz bir meşgaleye sevk ediyor ve binnetice bu işler ka-

zalarda tahrirat kâtibinin ve ziraat memurunun elinde kalıyor. Vilâyetlere gelince müstakil idare heyetleri varken bile başkâtiplerin elinde kalmıştır. Bu işlerde doğrudan doğruya başkâtipler müessir olmuştur. O halde bu ihtilâfları önlemek ve eski Köy Kanununun çıktığı günden beri devam eden çıkmazdan işi kurtarmak icabeder. Bunun neticesinde birtakım katil vakaları da olmaktadır, bunlar ise mahkemelerde görülmektedir. Onun için mutlaka bunu bir mereide birleştirmek icabeder. Eğer mera ihtilâflarını idare heyetine vermek imkânı varsa hepsini oraya verelim. Bunun imkânı yoktur. Çünkü bir tasarruftur, hudut ihtilâfidir.

Muhterem arkadaşımız Rükneddin Beyefendi, masraf bakımından mahkemeye gitmesi daha külfetlidir, buyurdular.

Arkadaşlar bu işin içinde avukat olarak birçok iş takip etmiş bir arkadaşınız sıfatıyla söylüyorum. Mahkemeye gitmek daha masrafsızdır arkadaşlar. Çünkü idare heyetine gidildiği zaman hemen aynı zamanda bir taraftan da mahkemeye gidiliyor. Acaba mera ihtilâfı mıdır, değil midir, diye Temyiz Mahkemesi bir türlü karar veriyor, Devlet Şûrası başka türlü karara varıyor. Evvelâ idare heyetine gidiyor, idare heyeti karar veriyor, beğenmiyen Devlet Şûrasına gidiyor. Devlet Şûrası kararı bozuyor, idare heyeti tatbik etmiyor. Kaymakam ve valilerden bu işe bakmalarını beklemek hatadır. Onlar maarif işine bakacak, nafıa işine bakacak, şuna bakacak buna bakacak, onlardan bir de hudut meselelerine bakmasını beklemek hatadır. İdare heyeti yeniden bir karar verir, haydi Ankara'ya gelir. Çünkü bütün bu ihtilâflara Ankara'da Şûrayı Devlet bakar. Bir mahkemede görülen işin masrafı mı azdır, yoksa Devlet Şûrasında görülen işin mi masrafı azdır? Senelerce bu işlerin içinde bulunmuş bir arkadaşınız sıfatıyla söylüyorum ki; bu işlerin Adliye verilmesinden daha az masraflı bir şekil yoktur. Bunun bu şekilde kabulünü istihdam ediyorum.

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Söz isterim. Buyurun Cevdet Soydan Bey.

CEVDET SOYDAN (Ankara) — Arkadaşlar, hudut meselelerinin halline daha sıra gelmemiştir. Bu konuda muhterem arkadaşların konuşmaları bilhassa Fahri Ağaoglu arkadaşımızın beyanı üzerine tekrar kürsüye gelmek ve

huzurunuzu ihlâl etmek durumunda bulundum.

Arkadaşlar, mülkiyet ihtilâfının kanunda yazılı veya yazılı olmayan birçok nev'i vardır. Hudut ihtilâflarının akla gelmeyen birçok nevi-leri vardır. Bugün eğer iki köyün tesbit ettiği hudutnameyi hâkime tasdik ettirirsek bundan sonraki ihtilâfların mahkemeye gitmemesi lâzımgelir.

Arkadaşlar, bu memlekette bu bayrak sallandığı müddet zrafında Türk mahkemelerine Türk köylüsü hudut meselesinden dolayı gidecektir; arazi ihtilâfları, intifa hakları, çeşitli haklar kime hallettirilecektir? Hudut meselelerinin mahkemelerin işi olmaması lâzımgelir. Bu, doğrudan doğruya mülki idare meselesidir. Bu gibi işler idare âmirine ait işlerdir. Binaenaleyh bu madde de öyle bir tadilat yapalım ki, bugünkü realiteye uyduralım.

REİS — Takrirleri okutuyorum.

Yüksek Reisliğe

Nizalı ve nizasız sınırların tesbit ve nizaların hallinin adli kaza sistemine verilmesi hususunda, tasarının 3, 4, 5 ve 6 ncı ve hattâ alâkası dolayısıyla II nci kısımdaki mütaakıp maddelerin komisyonu iade ve tevdi olunmasını arz ve teklif ederim.

Kocaeli Mebusu
Yeredoğ Kişioğlu

Yüksek Başkanlığa

İkinci maddenin aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederim :

Madde 2. — Köylerimizin sınırları coğrafi ve iktisadi durumları göz önüne alınarak İçişleri Vekâletince tesbit olunur.

Bu işler bitinceye kadar 442 sayılı Kanunun bu husustaki maddeleri uygulanır.

Gümüşane
Ahmet Kemal Varınca

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arzettiğim sebepler dolayısıyla, üçüncü maddenin (a.) fıkrasının ikinci satırının sonundaki (veya) edatının (ve) olarak tashihini arz ve teklif ederim.

Afyon Mebusu
Ahmed Veziroğlu

25. V. 1953

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arzettiğim sebep ve zaruretlere bina-

en Köy Kanunu tasarısının üçüncü maddesinin b ve c bentlerinin aşağıdaki şekilde tadilen kabulünü ve d bendinin de tamamen kaldırılmasını arz ve teklif ederim.

Balıkesir Mebusu
Esat Budakoğlu

b) Bu suretle tamamlanan sınır kâğıtları mahallin en kıdemli hâkimine tasdik edilmek üzere tevdi olunur. Ve mezkûr hâkimlikçe işbu sınır kâğıtları tetkik ve tasdik olunduktan sonra birer örneği köy muhtar ve belediye başkanlarına gönderilir.

c) Aslı ve ilişkileri tasdikli dizi puslası ile birlikte tapu idaresine verilir. Tapu dairesi tasdikli sınır kâğıdında gösterilen sınırları mahsus defterine kaydeder. Altını da mahallin en kıdemli hâkimine tasdik ettirir ve dosyayı saklar. Köy idareleri de bu tasdikli sınır kâğıdını kendi karar defterine geçirmeye ve buna ait evrakı saklamaya mecburdurlar.

Yüksek Başkanlığa

Üçüncü maddenin Ç fıkrasının birinci satırındaki (köy sınırı) ndan sonra, (ve orta mallarına) cümlesinin de ilâve edilerek, mezkûr fıkranın sağıda arz olunduğu şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Fıkra :

Ç) Köy sınırı ve orta mallarına ait işlerde devlet daireleri ve mahkemelerce tapudaki sicil ve kayıtlar esas tutulur.

Afyon Mebusu
Ahmed Veziroğlu

Başkanlığa

Müzakere edilen ikinci maddenin (d) bendinin (bu takdirde) kelimeleriyle başlayan son fıkrasının çıkarılmasını teklif ederiz.

25. V. 1953

Zonguldak
Rifat Sivişoğlu

Zonguldak
Fehmi Açıksöz

Yüksek Reisliğe

1. Köy sınırlarının idari veya kaza organlarından hangisine tesbit, tasdik ve tescili yapılacağına prensibini halli için yüksek Kamutaya arzını ve reye konulmasını;

2. Tasarının 3 ncü maddesi d fıkrasına «idare kurulları tesbit edilen sınırları» kelimesinden sonra araya «kanun hükümlerine veya

âmmen menfaatlerine göre» kelimelerinin ilâvesini arz ve teklif eylerim.

25 . V . 1953
Kastamonu Mebusu
H. Tosunoğlu

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan Köy Kanununun 3 nci maddesine aşağıdaki fıkranın ilâvesini arz ve teklif ederim.

Ankara
Cevdet Soydan

E) Kadastrusu yapılan köylerde Hazine namına kaydedilen arazi veya mera köy hükmü şahsiyetine kaydedilir.

Yüksek Reisliğe

Köy kanunu tasarisının üçüncü maddesinin sonuna «E» işaretiyle :

(E) Bu kanunun T. B. M. Meclisine verildiği tarihe kadar eski kanun hükümlerine tevfi kan; komşu köyler veya belediye heyetlerince nizasızlıkları tasdik edilen köy sınırları ile; nizalı olup eski kanun hükümlerine tevfi kan tahdit ve idare kurullarınca tasdik kılınarak on seneden fazla nizasız ve fasılasız kabullenilmiş köy sınırlarını, bu kanunun neşrinden; ve bu kanun gereğince nizaları halledilerek kesin karara bağlanmış köy sınırlarının da kararların tevdii tarihinden itibaren altı ay içinde mahalli mülkiye âmirleri tapu idaresine tasdikli listelerini, kararlarını krokileriyle birlik-

te vermeye ve tescil ettirmeye mecburdurlar. Ve maddenin başına (sınırları tesbit ve tasdik edilmemiş) kelime ve fıkrasının ilâvesinin Yüksek Kamutaya arzını saygılarımla teklif eylerim.

Kastamonu Mebusu
Hayri Tosunoğlu

REİS — Efendim, 3 nci madde hakkında görüşmeler oldu, takrirler de okundu. Şimdi bazı arkadaşlar, takrirlerimizi izah edelim, şeklinde söz istiyorlar. Usulün buna müsait olmadığı aşikârdır. Bu itibarla takrirlerin en aykırısından başlamak suretiyle reylerinize arzedeceğim.

(Kocaeli Mebusu Yeredoğ Kişioğlu'nun takriri tekrar okundu.)

REİS — Takririn (ve hattâ alâkası dolayısıyla ikinci kısımdaki mütaakıp maddelerin) ifadesi müphemdir. Bu sebeple o kısmı oya koyamıyoruz. 3, 4, 5, 6 nci maddelerin komisyona iadesini mutazammın kısmını reyinize arz ediyorum. Nazarı itibara alanlar... Alınmayanlar... Nazarı itibara alınmıştır.

Şimdi 3, 4, 5, 6 nci maddeleri bu hususta verilmiş diğer takrirlerle beraber komisyona veriyoruz.

27 Mayıs 1953 Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 17,39

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

A — YAZILI SORULAR

1. — *Malatya Mebusu Mehmet Kartal'ın, Tavas Kazasına bağlı Kızılcabölük Nahiyesine getirilecek içme suyu işinden dolayı bu nahiyeye bağlı Vakıflar Köyünde çıkan hâdise hakkında ne muamele yapıldığına dair sorusuna, İçişleri Vekili Etem Menderes'in yazılı cevabı (6/1004)*

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıda yazılı sorunun İctüzük gereğince ve İçişleri Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

3 . IV . 1953

Malatya Mebusu
Mehmet Kartal

Tavas İlcesine bağlı Kızılcabölük Nahiyesine getirilecek içme suyu işinden dolayı bu nahiyeye bağlı Vakıflar Köyünde çıkan ve kaymakamın da dâhil bulunduğu heyete mezkûr köylüler tarafından vâkı tecavüz sırasında belediye başkanıyla arkadaşlarının dövülerek yaralandıkları ve buna rağmen hâdisenin ciddi surette ele alınıp tahkik edilmediği o nahiyeye halkından Ömer Kılıboz tarafından iddia edilmektedir.

Bu tecavüz hâdisesi hakkında ne muamele yapıldığı ve işin adalete tevdi edilip edilmediğinin?

T. C.

İçişleri Vekâleti

25 . V . 1953

Emniyet Umum Müdürlüğü

Şube : 6. A, Dosya, 63141 - 56,

Numara : 31907

Özeti: Kızılcabölük Nahiyesinin su ihtiyacı hakkında

T. B. M. Meclisi Reisliğine

6 . IV . 1953 gün ve (Kanunlar Müdürlüğü) 5051/11154 sayılı yazıları karşılığıdır :

Malatya Mebusu Mehmet Kartal tarafından verilip tevdi buyurulan yazılı soru önergesinde zikrolunan hâdisenin cevabı aşağıda arz olunmuştur.

3710 sayılı Kanuna göre, Kızılcabölük Nahiyesinin su ihtiyacı için Vakıflar Köyünün zararına olmamak kaydı ve şartıyla köye ait su-

yun bir kısmının istimlâki muamelesini tekemmül ettirmek üzere, Tavas Kaymakamı, Denizli Sular 24, Şube Müdürü, Kızılcabölük Belediye Reisi ve âzalardan ikisinden mürekkep bir heyet 1 . XII . 1952 tarihinde mezkûr suyun çıktığı Burmacı mevkiine hareket etmişlerdir. Heyet geç vakit Vakıflar Köyünden geçerken yalnız köyün muhtarını yanlarına almışlar, köylü, muhtarın yalnız olarak çağrılmasını duyunca toplanarak heyetin döneceği yol kavşağında heyeti beklemişlerdir. Heyet hava kararmışken bu yere geldiği zaman kalabalık içinden bazı kimseler tarafından Kızılcabölük Belediye Reisi Mehmet Yatmaz ile Belediye âzasından İsmail Görgün yaralanmışlardır. Yaralılar Kızılcabölük Nahiyesine getirilerek tedavi altına alınmış ve yaptırılan muayenelerinde Belediye Reisi bir haftalık, İsmail Görgün 18 günlük rapor almıştır.

Kaymakam ve Sular Müdürü her hangi bir tecavüze uğramamıştır. Hâdise vukubulur bulmaz kaymakam tarafından kaza merkezine celbedilen jandarma kuvvetiyle lâzımgelen tedbirleri alınmış, diğer taraftan Tavas C. Müddei-umumisi hâdiseden haberdar edilerek bizzat işe vaziyedi sağlanmıştır. Tahkikat neticesinde belediye reisi ile arkadaşını yaralayanların kimlikleri anlaşılamamış ise de heyete karşı hakaret suçundan tesbit edilen Vakıflar Köyünden Alioğlu 1331 doğumlu Ömer Partal, Osman-oğlu 1307 doğumlu Ahmet Sarman, Mustafa oğlu 1325 doğumlu Mehmet Alpakut, Osman-oğlu 1330 doğumlu Musa İmaşlı adındaki (4) maznun adalete tevdi edilerek muhakemelerinin 22 Mayıs 1953 tarihine talik edildiği anlaşılmıştır.

Keyfiyetin soru sahibine tebliğine müsaadelerini saygılarımla arz ve rica ederim.

İçişleri Vekili

A. Menderes

2. — *Trabzon Mebusu Cemal Reşit Eyüboğlu'nun, Görele Kazasının eski Hükümet Tabibi Muammer Akkanat hakkındaki sorusuna Sağlık ve Sosyal Yardım Vekili Ekrem Hayri Üstündağ'ın yazılı cevabı (6/1049)*

29 Nisan 1953

B. Millet Meclisi Başkanlığına

Özet : Görele İlcesinin eski Hükümet Tabibi Muammer Akkanat hakkında.

Aşağıdaki sorularımın yazılı olarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı tarafından cevaplandırılmasını dilerim.

Saygılarımla.

Trabzon Milletvekili
Cemal Reşit Eyüboğlu

A) Hâdise : Görele'nin eski Hükümet Tabibi Muammer Akkanat, henüz bu vazifesinde iken hakkında bâzı ihbar ve şikâyetler olmuş; Memurin Muhakematı Kanunu hükümlerine göre açılan tahkikat sonunda, birinci defasında Giresun İl İdare Kurulu 12. VII. 1951 tarih 62/68 numara ile «meni muhakeme» kararı veriyor. Bu karar, Danıştay tarafından 21. III. 1952 tarih, esas 3470/419 numaralı kararı ile tasdik edilerek kesinleşiyor.

Bir müddet sonra yine Hükümet tabibinin hakkında aynı mahiyette ihbar ve şikâyetler oluyor; yine Giresun İl İdare Kurulu 21. II. 1952 tarih, 24 numara ile hakkında «meni muhakeme» kararı veriyor; bu karar da, Danıştayın 11. X. 1952 tarih, 1681/1219 numaralı kararı ile tasdik edilerek kesinleşiyor.

Aradan çok geçmeden, Sağlık Bakanlığı bu Hükümet tabibini, kendisince bilinmeyen sebeplerle Görele'den başka yere nakletmek istiyor.

Birçok köy ve mahalle ihtiyar heyetleri, partilerin idare mercileri Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlığa, Sağlık Bakanlığına teller ve dilekçeler göndererek tabibin yerinde kalmasını istiyorlar. Genç doktor da Görele'den memnundur; başka bir yere nakli için hiçbir müracaatı yoktur, fakat buna rağmen, Sağlık Bakanlığı tâyin muamelesini değiştirmiyor.

Bunun üzerine, Doktor Muammer Akkanat Devlet hizmetinden istifa ederek, Görele'de serbest olarak doktorluğa devam ediyor.

Bu defa da, vaktiyle hakkında «hâlâfi hakikat» olduğu hükmen sabit olan ihbar ve isnatları yapanlar, doktorun «ecza dolabı» na takılıyorlar; kimin şikâyeti ile olduğu anlaşılmasın, Giresun İlinin bir emri ile «ecza dolabı» kapatılıyor. Doktor, Sağlık Bakanlığına şikâ-

yet ediyor; Bakanlık durumu tetkik ederek dolabın yeniden açılmasına müsaade ediyor.

B) Hâdisenin içyüzü : Muhitte, bu sözü geçen doktoru tutanlar var, tutmayanlar var; dosya olan var, olmıyan var, iddia edilmektedir ki, doktorun her nasılsa arası Demokrat Partinin Görele'deki başlarından biri ile açılmıştır. Bu zat doktoru oradan uzaklaştırmak ister, ilkin iftiralar tasni ve isnat eder; bunlar tutmayınca Sağlık Bakanlığı nezdinde, Ankara'daki nüfuzlu adamları vasıtasıyla tesir icra ederek doktoru başka bir yere naklettirmişlerdir.

Genç doktor kendisi ile bu şekilde uğraşıp onu Görele'den başka yere nakle muvaffak olanların sürurunu boşa çıkarmak için Devlet hizmetinden istifa da ederek Görele'de kalmıştır. Fakat bu defa da hasımları «ecza dolabına» muhallat olmuşlardır.

Yukarıki izah tarzı şüphesiz ki bir taraflıdır. Ancak bâzı objektif karineler bu iddiaların pek de mübalâğalı olmadığını göstermektedir.

Bu karineleri aşağıda sualler şeklinde görmek mümkündür :

C) Sorular 1. İller İdaresi Kanununun özel bir hükmüne göre, bir memur hakkında bir ihbar ve şikâyet vâkı olur da, o memur hakkında Memurin Muhakematı Kanunu hükümleri uyarınca tahkikat yapılır ve sonunda «meni muhakeme» kararı verilirse, valiler tahkikat evrakını savecılığa tevdi ederek «muhibir» hakkında takibat istemek mecburiyetindedir.

İki defa, Dr. Muammer Akkanat hakkında ihbar vâkı oluyor; her ikisinde de en son mercilerden «meni muhakeme» kararı alıyor; fakat hakkında hilâfi hakikat ihbar ve şikâyetle bulunanlar adliyeye tevdi edilmiyor. Muhibirler gibi bu dosyayı savecılığa tevdi etmeyen vali veya diğer memurlar da mesul durumdadırlar.

Bakanlık bu hususta ne düşünüyor?

2. İhbara mâruz kalan doktora, hakkında kimlerin şikâyetle bulunduğu bile haber verilmemiştir. Öyle zannedilmektedir ki, şikâyet D. P. İlce İdaresi tarafından yapılmıştır. Bu takdirde bu merci «muhibir» durumundadır. İhbarı yapanlar kimlerdir? Valilik tahkikat açmak için neye istinat etmiştir?

3. Doktor hakkında bir teftiş raporuna istinaden mi nakil kararı verilmiştir? Böyle bir rapor yoksa ne gibi bir sebeple bakanlık doktoru başka yere nakletmek istemiştir?

4. Ecza dolabının önce kapatılması, sonra açtırılması, daha sonra yeniden kapatılması sebepleri nedir?

T. C.

Sağlık ve Sosyal Yardım

23 . V . 1953

Vekâleti

Hususi Kalem

Müdürlüğü

789

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine
Şehir

K: 4 . V . 1953 tarih ve 6/1049 - 5216/11472
sayılı yazıya :

Trabzon Mebusu Cemal Reşit Eyüboğlu tarafından Yüksek Riyasetinize sunularak vekâletimize havale buyurulan Görele eski Hükümet Tabibi Dr. Muammer Akkanat hakkındaki yazılı soruya hazırlanan cevabın ilişikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Sa. ve Sos. Y. Vekili
Dr. E. H. Üstündağ

Görele eski hükümet tabibi (3386) Dr. Muammer Akkanat, 20 . 6 . 1945 tarihinden tahvil olduğu mahalle gitmiyerek istifa ettiği 1 . 5 . 1952 tarihine kadar 7 seneye yakın bir müddetle bu kaza hükümet tabipliğinde vazife görmüştür.

Mumaileyh bu müddet içinde Görele'de iyi hizmet yapmıştır. Bununla beraber hakkında aşağıda sıralandığı şekilde şikâyetler vâki olmuştur.

1. Eczanesi bulunmayan bu kazada açtığı ecza dolabından fazla menfaat temin etmek maksadiyle kendisine müracaat eden hastalara, hastalıkları haricinde teşhisler koyarak reçeteler vermek suretiyle halkı mutazarrır etmek.

2. Muayene ve tedavi evinde işret eylemek.

3. Her gün dispanserde iki saat kadar çalışarak 15 adet hasta muayene edip diğerlerini mesai saatleri dâhilinde hususi muayenehanesinde muayene etmek.

4. Bir hasta çocuğu muayene etmiyerek annesini dispanserden kovmak.

5. Fazla kâr temini maksadiyle ecza dolabının sarfiyatını ve gelirini artırmak için hastalara lüzumundan fazla ilâç yazmak.

6. Ecza dolabında gayrimesul bir şahıs istihdam etmek.

7. Şahsına ait ilâç dolabından ilâç satmak maksadiyle muayene ve tedavi evinde salâhiyeti haricinde günlerce hasta yatırmak.

8. Her müracaat eden işçi ve memurlara, memuriyet görevini kötüye kullanmak suretiyle istirahat raporu vermek ve bu meyanda başka bir yere naklen tâyin edilmiş olan Görele İcra memurunun hareketine mâni bir hali olmadığı halde rapor vermekle hareketini geciktirmek.

Gibi mahallen sık sık yapılan ihbar ve şikâyetler üzerine mütaaddit tahkikat yaptırılmıştır.

Mütemadi şikâyetlerden birincisi için yapılan tahkikat üzerine vilâyet idare kurulu 12 . VII . 1951 tarih ve 62/68 sayılı men'i muhakeme kararı vermiş ve bu karar Devlet Şûrasının 21 . III . 1952 gün 3470/419 sayılı Kararıyla tasdik edilmiştir. Devlet Şûrasına intikal etmeden ihbar ve şikâyetlerin, zuhur eden huzursuzlukların tevalisine rağmen adı geçen tabibin hizmetleri nazara alınarak vekâletimizce hakkında her hangi bir idari karar alınmamıştır. Fakat çok geçmeden yeni yeni şikâyet mevzuları ortaya çıkmış ikinci defa yaptırılan tahkikat evrakı, muhakemesinin lüzumu mütalâasıyla vilâyet idare kuruluna tevdi edilmiş ve henüz neticesi meşkûk bulunduğu bir sırada vekâletimize şahsan şifahi ve yazılı olarak yapılan şikâyetlerden mezkûr kaza sağlık işlerindeki huzursuzluğun hâd bir safhaya geldiği anlaşılmıştır.

Daimî ihbar ve şikâyetlerin tahkikına müfettiş izamı, günlerce ifadelerle müracaat, bir hakikatin kanuni karara raptından evvel diğer bir tahkikata başlanmasının zarureti. . . gibi hallerin devamı ve bunların haricinde ardı gelmiyen şikâyetlerden Dr. Muammer Akkana'nın kazadaki hizmetini aksattığı kendisinin ve etrafındaki huzurunu kaçırdığı ve aynı zamanda sivil üzerine kötü tesir yapacağı kanaatine varılmış ve bunun üzerine idari bir zaruret olarak memuriyet yerinin değiştirilmesine mecburiyet hissedilmiştir.

Dr. Muammer Akkanat'ın tahvili 23 . II . 1952 tarihinde karara bağlanmış ve yerine bir başkası tâyin olunmuştur. Bu durumdan sonra mumaileyh hakkındaki ikinci tahkikata 21 . II . 1952 tarihinde vilâyet idare heyetince men'i muhakeme kararı verilmiştir.

Birinci tahkikatın Devlet Şûrasınca lehine

tasdiki 21 . III . 1952 tarihinde 3470/419 sayılı ile ve ikineci tahkikatın tasdiki ise ancak tahvilden sekiz ay sonra 11 . X . 1952 gün 1681/2219 sayılı kararlar olmuştur.

Kendisi vâkı nakle icabet etmemek üzere raporlar almış ve raporların hitamı olan 1 . V . 1952 tarihinde işinden istifaen ayrılmıştır.

Her ne kadar İller İdaresi Kanununun 14 nci maddesi (Memurlar hakkındaki ihbar ve şikâyetler garaz veya mücerret hakaret için uydurma ve bir suç isnadı suretiyle yapıldığı ve tahkikatın tâbi olduğu kanuni muamele mucibince neticesi de sabit olmadığı takdirde vali Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 148 nci maddesine göre isnatta bulunmaları hakkında âmme dâvasının açılmasını mahallî Cumhuriyet Savcılığından isteyebilir) demekte ise de bu husus doğru dan valinin salâhiyetine bırakılmış olup vekâletimizle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır.

Yukarda da arzedildiği üzere Dr. Muammer Akkanat'ın Görele Kazasından nakli kendisinin teziye edilmesinin arzu edildiğinden değil sırf tevali eden yazılı ve şifahi şikâyetlere mâni olmak, birinin neticesi alınmadan mecburen başlanan diğer bir tahkikata mâni olmak ve bu suretle âmme hizmetinin aksamamasını temin etmek bakımından görülen idari lüzuma binaen yapılmıştır.

Dr. Muammer Akkanat'ın ecza dolabı işine gelince :

Adı geçenin Görele Kazasında ecza dolabı açılmasına ecza dolapları yönetmeliğine tevfiқан, Giresun Valiliğince müsaade edilmiştir. Bu ecza dolabından salâhiyetsiz bir şahsa ilâç sattıracağına dair valiliğe vâkı ihbar üzerine tahkikat yaptırılmış ve evraklar 27 . XI . 1952 tarih 3908 sayılı ile vekâletimize gönderilmiştir. Evraklar üzerinde yapılan tetkikat neticesinde ecza dolapları yönetmeliğinin 5, 6, 15 nci maddelerine riayet edilmediği tebeyyün etmiş ve dolâp hakkında mezkûr yönetmeliğin 18 nci maddesine tevfiқан işlem yapılması valiliğe bildirilmiştir.

Bilhassa Dr. Muammer Akkanat 6 . I . 1953 tarihli dilekçesi ile vekâletimize müracaatta bulunmuş ve ecza dolabını yönetmeliğe uygun olması sebebiyle kendisine ihtar yapıldığı ve bu iltardan sonra dolâbını yönetmeliğe uygun bir hâle getirdiğini bildirerek kapatılma kararının kaldırılmasını istemiştir

Keyfiyet yeknazarda uygun bulunarak dolâbın açılması valiliğe yazılmış ise de, bilâhara durum vekâlet hukuk müşavirliğince tetkik edilmiş ve yukarda bahsedilen yönetmeliğin 18 nci maddesi gereğince kapamak kararının verilmesi icabettiği mütalâası üzerine durum tekrar valiliğe bildirilmiştir.

Halen Görele Hükümet Tabibine ait olup müsaade ile açılmış bulunan ecza dolabının halk ihtiyacını tamamen karşıladığı ve her hangi ilâç buhranının hissedilmediği anlaşılmıştır.

Ecza dolapları yönetmeliği hükümlerine aykırı hareketinden dolayı kapatılmış bulunan Dr. Muammer Akkanat'ın ecza dolabının yeniden açılmasına mezkûr talimatname hükümleri gereğince imkân görülememiştir.

3. — *Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun, eczacılar ve eczaneler hakkındaki sorusuna, Sağlık ve Sosyal Yardım Vekili Ekrem Hayri Üstündağ'ın yazılı cevabı (6/1062)*

7 . V . 1953

Yüksek Reisliğe

Aşağıda yazılı hususatı Sağlık ve Sosyal Yardım Vekilinin yazılı olarak cevaplandırılmalarını saygılarımla rica ederim.

Kastamonu Mebusu
Hayri Tosunoğlu

1. Halen Türkiye'de mevcut eczacıların Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletince tescili yapılmış mıdır. Bunların hakiki miktarı ne kadardır. Tescili yapılmamış ise şimdiye kadar buna ne gibi bir sebeple lüzum görülmemiştir?

2. Türkiye'de mevcut eczane adedi ne kadardır, bunların kaç tanesi mesul müdürle idare edilmektedir?

3. 1927 den bugüne kadar bir veya birkaç defa eczane açılıp sonra kapanan yerler hangi kasabalardır?

4. 1927 den 5320 sayılı Kanunun neşrine kadar tek eczane açılıp halen faaliyette olan yerler nereleridir?

5. 1949 yılından bugüne kadar 5320 sayılı Kanuna göre eczane açılan yerlerle açılıp kapanan veya yerlerinin tebdili için Vekâletinize şifahi veya tahriri müracaat eden kasabalar hangileridir?

6. Halen eczanesiz kasabalar hangileridir, bunların hangileri 5320 sayılı Kanuna tâbidir?

7. Eczanesiz kasabalardan 5320 sayılı Kanuna tâbi olmaları var mıdır? Varsa bunlar nereleridir? Ve her biri kaç senedir eczanesiz beklemektedir ve ne gibi bir sebeple bu yerler 5320 sayılı Kanunda istifade ettirilmemektedir ve ne için ilân edilmemiştir? Verilenler nereleridir?

8. 1950 den bugüne kadar kaç eczane açılmıştır, yerleri nereleridir ve ne gibi prensiplere istinaden izin verilmiştir?

9. 1950 den bugüne kadar kaç eczane kapanmış, satılmış, ruhsatı iptal edilmiş veya nakil edilmiştir? Bunlar nereleridir? Kapanış, satış, nakil sebepleri nelerdir?

10. 1950 den bugüne kadar eczane açmak için müracaat edenlerin yekûnu ve bu tarihten sonra açılan her eczane için müracaat edenler kaçar kişidir? Bunlardan kaçar kişi arasında kur'a çekilmiştir, bu kur'aya dâhil edilenler ne gibi bir sebep ve prensiple tefrik edilmişlerdir. 1950 den bugüne kadar müracaat edenlerden eczane ruhsatı verilmeyen eczacıların miktarı ne kadardır?

11. 1950 den bugüne kadar eczane açmak için ne gibi esaslar göz önünde tutularak kaç talimat yapılmış ve kaç defa prensip kararı alınmış veya değiştirilmiştir. Bu prensip kararları ve talimatlar hangi tarihlerde ve ne gibi bir sebeplerle yürürlükten kaldırılmış veya tadil edilmiştir? Halen mer'i talimat veya prensip kararı var mıdır ve nelerdir?

12. 1950 den bugüne kadar kaç eczacı Vekâletinizi dâva etmiştir, bunların ayrı ayrı neticeleri nelerdir? Devlet Şûrasınca iptal edilmiş ruhsat var mıdır ve kaç tanedir? Hangi eczaneler içindir? Bu iptal edilmiş ruhsatlar sonradan kimlere ve ne suretle ve hangi talimata uygun olarak hangi tarihlerde verilmiştir?

13. İzmir Vilâyeti merkez ve kazalarında 1950 den bugüne kadar kaç eczane açılmıştır, bunlar sahiplerine ne suretle ve ne gibi bir prensip kararıyla tevzi edilmiştir ve hangi tarihlerde verilmiştir? Bu tevziat ilân edilerek yapılmış mıdır, ilân edilmemiş ise ne gibi bir sebep ve lüzum üzerine ilân edilmiyerek yapılmıştır ve nereleridir?

14. İzmir kazalarından vilâyet merkezine nakledilen eczane var mıdır, varsa bu nakiller ne gibi bir esas ve kararlara istinat edilerek yapılmıştır, bunlardan boşalan yerler ilân edilmek

suretiyle verilmiş midir? İlân edilmemiş ise ne gibi bir sebeple edilmemiştir ve hangi talimat tatbik edilmiştir?

T. C.

Sağlık ve Sosyal Yardım

23.V.1953

Vekâleti

Hususi Kalem Müdürlüğü

791

T. B. M. Meclisi Yüksek Riyasetine

K : 7.V.1953 tarih ve 6/1062 - 5266/11572 sayılı yazıya.

Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun eczacılar ve eczaneler hakkındaki yazılı sorusunun cevabının ilişik listede sırasıyla kaydedildiğini saygularıyla arz ederim.

Sa. ve Sos. Y. Vekili
Dr. E. H. Üstündağ

Kastamonu Mebusu Hayri Tosunoğlu'nun Eczacılar ve eczaneler hakkındaki yazılı sorusu cevabıdır

1. Tababet ve şuaabati sanatlarının tarzı icrasına dair 1219 ve Eczacılar ve Eczaneler hakkındaki 964 sayılı kanunlarda eczacıların diplomalarının tescili hakkında hiçbir hüküm mevcut değildir.

Diğer sağlık mensuplarının diploma ve vesikaları tescil bulunduğu halde mevzuatta eczacıların diplomalarının tescili hususunda bir kayıt olmadığı cihetle tescil işlemi yapılmamakta, yalnız mezkûr kanunun altıncı fasıl 48 nci maddesi gereğince ecnebi memleketlerde mahallî hükümetlerince tasdikli eczacı mekteplerinden diplomalı Türk tebaası eczacıların mevzu usuller dâhilinde hüviyetleri tesbit edildikten sonra Türkiye dâhilinde açılmasına müsaade edilmiş olan eczanelerden birinde iki sene müddetle bilfiil tatbikat görmek şartıyla diplomaları Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletince tasdik olunmaktadır.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Eczacı Okulundan mezun olanlara dair bir diploma kayıt defteri ve bu deftere her sene okuldan mezun olan eczacıların liste halinde isimleri ve diploma numaraları yazılmak suretiyle bir nevi kütüğe kaydedilme muamelesi yapılmaktadır.

Ayrı olarak yine her sene vilâyetlerden sağlık mensuplarına ait serbest mensubini sıhhiye

cevelleri istenilmekte ve bu cevellere göre Türkiye'de icrayı sanat eden ve etmekte bulunan sağlık mensuplarının adedi tesbit olunmaktadır.

1. I. 1953 tarihli, vilâyetlerden celbedilen cevellere göre halen Türkiye'de 1082 eczacı icrayı sanat etmekte olup bunlardan 690 ı serbest eczane işletmekte, 132 si memur, 192 si asker ve 78 i de İktisadi Devlet Teşekküllerinde çalışmaktadır.

Yukarda da zikredildiği veçhile Tababet ve şubati sanatlarının tarz ve icrasına dair 1219, Eczacılar ve Eczaneler hakkındaki 964 sayılı kanunlarda eczacıların diplomalarının tescilli hususunda bir hüküm bulunmaması sebebiyle tescil işlemi yapılmamakta sadece bir kayıt yapılmaktadır.

2. Yurdumuzda halen 690 eczane mevcuttur. Sahiplerinin vefatı sebebiyle 964 sayılı Kanunun 8 nci maddesine tevfikan bu eczanelerden 36 adedi verese adına mesul müdürlükle işletilmektedir.

3. 1927 senesinden itibaren 5320 sayılı Kanunun meriyet tarihine kadar tek eczaneli kazalarda kapanan eczane kaydına rastlanamamıştır.

4. 1928 senesinden 5320 sayılı Kanunun neşri tarihine kadar tek eczanesi bulunan kazaların sayısı 86 dır. Bu kazaların adları ilişik 1 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

5. 5320 sayılı Kanuna tevfikan eczanesi bulunmayan 47 kazada eczane açılmış ve bu eczanelerden iki tanesi sahipleri tarafından kapatılarak bir tanesi de vefat etmesi sebebiyle açılmamıştır. Bu kazaların adları ilişik 2 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

6. 5320 sayılı Kanuna tâbi olup eczane açılması hakkında müracaat edilmeyen 232 kaza mevcuttur. Bu kazaların adları ilişik 3 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

7. 5320 sayılı Kanuna tâbi olmayan kaza yoktur. Ancak mezkûr kanunun neşrinden sonra yeniden teşkil edilen ve eczanesi bulunmayan kazalar, hattâ nahiyelerde bile sağlık bakımından müracaat vukuunda derhal 964 sayılı Kanun hükümleri dairesinde eczane açılmasına müsaade edilmektedir.

8. 1950 senesinden bugüne kadar 964 sayılı Kanun hükümlerine tâbi 74 eczane açılmıştır. Adları ilişik 4 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

964 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi açılmasına

karar verilen eczaneler için birden fazla tâlip zahir ettiği takdirde tâlipleri arasında ne gibi bir esasa müsteniden tercih yapılacağına dair bir hüküm vaz'etmemek suretiyle vekâletimizin takdirine bırakmış olduğundan, müracaat eden eczacılar arasında vekâletimizin en ziyade hak sahibi gördüğü eczacılara ruhsatnameleri verilmiştir. (Bir idari dâva münasebetiyle Devlet Şûrası 6 ncı Dairesi de 5. II. 1953 tarih ve 52/1953 tarih ve 52/899 - 53/283 sayılı ilâmla bu husus teyit edilmiştir.

Bu eczanelerden 16. VI. 1952 tarihine kadar açılmış olanlar vekâletimizin takdiriyle mezkûr tarihten sonra açılanlar ise kur'a keşidesi suretiyle ruhsatnameleri verilmiştir.

9. 1950 yılından bugüne kadar 70 eczane 964 sayılı Kanunun 13 ncü maddesine tevfikan sahipleri tarafından satılmıştır. Keza 1950 tarihinden bugüne kadar 21 eczane sahipleri tarafından kapanmış olup bunlardan 11 tanesinin yeniden açılmasına ruhsat verilmiştir.

Bu eczanelerin buldukları mahaller ilişik 5 sayılı cetvelde gösterilmiştir.

10. Açılacak eczaneler için, 964 sayılı Kanun mahallî vilâyetler idare heyeti kararı istihsalini âmirdir. Bu hususta vilâyet idare heyeti kararıyla vilâyetlerce vekâletimize müracaat edilmekte ve gerekli muameleleri yapılmaktadır. Halbuki eczane açmak isteyen eczacılar 964 sayılı Kanun hükümlerine bihakkin vâkıf bulunmadıklarından hemen her gün yurdun muhtelif vilâyet veya kaza merkezlerinde eczane açmak için vekâletimize müracaat etmektedirler. Bittabi eczane açmak istedikleri vilâyet ve kazalarda eczane açılmasına dair vilâyet idare heyeti kararı istihsal edilmiş olup olmadığı vekâletimizce meçhul olduğundan kendilerine 964 sayılı Kanunun 2 ncü maddesine tevfikan bu husustaki müracaatların eczane açmak istedikleri mahallin sağlık müdürlüğüne müracaat etmeleri şeklinde cevap verilmektedir. Bu sebeple eczane açmak için hemen her gün vekâlete yapılmakta olan müracaatların tesbitine imkân görülememektedir.

Bununla beraber Ankara merkezinde vekâletimiz binasıyla İş Bankası binası arasında Atatürk Bulvarında vilâyet idare heyeti kararıyla açılmasına lüzum gösterilen eczane için vekâletimize 22 müracaat yapılmış ve bunlar arasında en ziyade hak sahibi oldukları tesbit edilen 4 eczacı arasında ve Ankara Valiliği huzu-

runda kur'a çekilmiş ve adına kur'a isabet eden eczacıya ruhsatnamesi verilmiştir. Kur'aya iştirak eden bir eczacı ile iştirak etmeyen diğer bir eczacı vekâletimiz aleyhine Devlet Şûrasına dâva açmışlar ve uzun zaman devam eden ve bâzen vekâletimiz aleyhine bir safha gösteren her iki dâva da vekâletimiz lehine neticelenmiş ve ilâmları tebliğ olunmuştur.

11. Nüfus esasına göre eczane açılmasını tedvin eden 964 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması ve eczane tahdidinin ilgası esasına göre hazırlanan kanun tasarısının Büyük Millet Meclisinden çıkmasına intizaren, eczane açmak için vâkı müracaatların bir talimata bağlanarak ona göre işlem yapılması tensip edilmiş ve hazır olan talimatname Resmî Gazetede neşredilmek suretiyle tamim olunmuştur. Fakat bu talimat aleyhine eczacılardan kahir bir ekseriyet Türkiye Eczacıları Yardımlaşma Cemiyeti Başkanlığı vasıtasıyla ve müşterek imzalı bir dilekçe ile itirazda bulunmuşlar ve talimatnamenin eczacı okulunu yeni bitiren genç eczacılarımızı mağdur bırakacağı düşüncesiyle ve aradan çok geçmeden hükümlerinin tatbikına imkân hâsıl olmadan mezkûr talimatname meriyetten kaldırılmış ve evvelece olduğu gibi eczane açmak için vâkı müracaatların 964 sayılı Kanun hükümlerine ve vekâletimizin takdir hakkında istinâden gerekli muameleleri yapılmaya başlanmıştır. Bilâhara yeniden açılacak eczaneler için seyyanen eşit bir hak olarak kur'a keşidesi suretiyle eczaneyi açacak olan eczacının tesbitinin maddete daha uygun olacağı ve hiçbir eczacının sonradan bir hak talep etmemesi esasına dayanan 16 . VI . 1952 tarihinde bir karar alınmış ve ilgililere tebliğ olunmuştur.

Bu karara göre : Eczanesi bulunan vilâyet veya kazalarda açılmalarına mahallince lüzum gösterilen diğer eczaneler vekâletimize bildirilerek muvafakatimiz alındıktan sonra hem İstanbul'da ve hem de eczanenin açılacağı il merkezinde gazetelerle ilân ettirilmek suretiyle müracaatlar sağlık müdürlüklerine yapılmakta ve muayyen günde valilik makamında çekilen kur'ada adına isabet vâkı olan eczacı hakkında ruhsatname muamelesi tekemmül ettirilmiştir.

12. 1950 den bugüne kadar Vekâletimiz aleyhine Devlet Şûrasına kendilerine eczane açma müsaadesi verilmemesi sebebiyle 4 ve açılan eczanelerin kanun hükümlerine uygun ol-

mıyarak ruhsat verildiğine dair 3 ki ceman 7 dâva açılmış ve bunlardan ikisi Vekâletimiz lehine neticelenmiş olup diğerleri hakkında henüz dâva neticeleri Vekâletimize tebliğ edilmemiştir.

13. 1950 yılından bugüne kadar İzmir merkezinde 10, Ödemiş Kazasında 2, Çeşme, Kuşadası, Bayındır, Tire, ve Kuşadasına bağlı Selçuk Nahiyesinde olmak üzere ceman 17 eczane açılmıştır. Bu eczanelerin hiçbirisi kur'aya tâbi tutulmamış, Vekâletimizin takdir hakkı kullanılarak en çok hak sahibi olduğu tesbit edilen eczacıya verilmiştir.

14. Kuşadası, Tire ve Bayındır kazalarında olmak üzere İzmir merkezinde 3 eczane nakli yapılmıştır. Bunlardan boşalan yerler kur'aya tâbi tutulmadan en ziyade hak sahibi eczacılara verilmiştir.

Cetvel No-1

5320 sayılı Kanuna tâbi olmayıp halen tek eczanesi bulunan kazalar (1927 senesinde 5320 sayılı Kanunun neşrine kadar)

Kazalar :	Kazalar :
Karaköse	Keşan
Bolvadin	Mihalıççık
Emirdağ	Tirebolu
Beypazarı	Bayburt
Elmalı	Dörtöyl
Germencik	Kırıkhan
Çine	Reyhanlı
Bozdoğan	Mut
Erdek	Silifke
Susurluk	Şarkikaraağaç
Bozüyük.	Uluborlu
Bilecik	Yalvaç
Bitlis	Silivri
Mudanya	Yalova
Orhangazi	Kemalpaşa
Yenişehir	Kiraz
Hopa	Seferihisar
Bayramiç	Torbali
Ezine	Urla
Sungurlu	Iğdır
İskilip	Sarıkamış
Acıpayam	Araç
Buldan	Taşköprü
Çivril	Tosya
Tavas	Develi

Kazalar :	Kazalar :
Babaeski	Çarşamba
Akyazı	Havza
Gebze	Vezirköprü
Geyve	Kadirli
Hendek	Ayancık
Kandıra	Boyabat
Karamürsel	Sinob
Beyşehir	Erbaa
Gediz	Malkara
Simav	Niksar
Tavşanlı	Turhal
Karaağaç	Zile
Kula	Akçaabat
Soma	Siverek
Elbistan	Birecik
Muş	Boğazlıyan
Ünye	Yerköy
Fatsa	Safranbolu

Cetvel No. 2

9 . 2 . 1949 tarih ve 5320 sayılı Kanundan istifade ederek ezane açılan kazalar

1949 senesinde :

Manyas
Gerede
Akçakoca
Şile
Eğridir
Demirei

1950 senesinde :

İznik
Kınık
Anamur
Göleük

Sındırgı
Vize
Söğüt (Sahibi tarafından kapatılmıştır halen açıktır)

İlgın
Alaçam
Seydişehir
Mudurnu
Çeşme
Şarköy
Kızılcahamam
Adıyaman
Zara (Sahibi tarafından kapatılmıştır halen münhaldir)

1951 senesinde :

Sorgun
Ardahan
Serik
Kuşadası - Kazanım Selçuk Nahiyesinde açılmıştır.
İslâhiye (Sahibi vefat ettiğinden açılmamıştır halen münhaldir).

Taşova

1952 senesinde :

1953 senesinde :

Silvan
Gölpazarı
Alanya
Orhaneli
Çumra
Şarkışla
Gümüşhacıköy
Tavas
Çal
Sivrihisar
Tirebolu

Kaman
Artvin
Arapkir
Haymana
Besni
Yeşilhisar
Ayaş
Dursunbey

5320 sayılı Kanuna tâbi olup cezasini bulunmıyan kazalar

Kazalar	Kazalar	Kazalar	Kazalar
Şuhut	İlgaz	Bulancak	Hadım
Aleşkirt	Kurşunlu	Görece	Karapınar
Diyadin	Şabanözü	Keşap	Altıntaş
Doğubayazıt	Eskipazar	Kelkit	Emet
Patons	Ardanuç	Şiran	Akçadağ
Tutak	Borçka	Taraut	Darende
Balâ	Savsat	Beytişebah	Doğanşehir
Çubuk	Fındıklı	Şemdinli	Hekimhan
Kalecik	Yusufeli	Yüksekova	Kâhta
Nallıhan	Mecitözü	Altınözü	Pötürge
Sereflikoçhisar	Osmançık	Hassa	Eğme
Akseki	Güney	Samandağı	Gördes
Finike	Bismil	Yayladağı	Afşin
Gazipaşa	Çermik	Günar	Andırın
Gündoğmuş	Çınar	Eğridir	Göksun
Kaş	Eğil	Keçibörlü	Cizre
Korkuteli	Ergani	Sütçüler	Derik
Manavgat	Kulp	Foça	Gercüş
Karacasu	Lice	Karaburun	İdil
Koçanlı	İpsalâ	Arapçayı	Kızıltepe
Balya	Lalapasa	Çıldır	Mazıdağı
İvindi	Meriç	Göle	Midyat
Söğüt	Baskil	Kağızman	Nusaybin
Genç	Karakoçan	Posof	Savur
Karlıova	Keban	Tuzluca	Datça
Kiğı	Maden	Abana	Köyceğiz
Osmaneli	Palu	Azdavay	Marmaris
Solhan	Sivrice	Cide	Yatağan
Ahlât	Ilç	Daday	Bulanık
Hızan	Kemah	Devrekâni	Malazgirt
Mutki	Refahiye	Kargı	Varto
Tatvan	Tercan	Küre	Arapsun
Göynük	Aşkale	Bünyan	Çamardı
Mengen	Hınıs	İncesu	Ulukışla
Seben	İspir	Pınarbaşı	Gölköy
Bucak	Karayazı	Sarız	Mesudiye
Tefenni	Oltu	Ürgüp	Perşembe
Yeşilova	Örtülü	Demirköy	Çayeli
Ayvacık	Pasinler	Avanos	Güneyce
Bozcaada	Tekman	Çiçekdağı	Pazar
Çan	Tortum	Hacıbaktas	Alaçam
Eceabat	Seyitgazi	Mucur	Kavak
Lapseki	Oğuzeli	Bozkır	Terme
Yenice	İslâhiye	Cihanbeyli	Bahçe
Çerkeş	Alucra	Ermeneç	Fêke

Kazalar	Kazalar	Kazalar	Kazalar
Karaisalı	İmranlı	Sürmene	Viranşehir
Saimbeyli	Kangal	Çemişgezek	Başkale
Baykan	Koyulhisar	Vakfıkebir	Çatak
Beşiri	Suşehri	Kalan	Erciş
Eruh	Yıldızeli	Mazgıt	Gevaş
Kozluk	Hayrabolu	Nazimiye	Gürpınar
Kurtalan	Zara	Ovacık	Muradiye
Pervari	Saray	Pertek	Özalp
Sason	Artova	Pülümür	Akdağmadeni
Şirnak	Reşadiye	Bozova	Çekerek
Şirvan	Maçka	Akçakale	Çayırhan
Divriği	Çaykara	Hilvan	Ulus
Gürün	Of	Sürtüç	Hozat
Hafik			

Cetvel No. 4

1950 yılı Ocak başından 1953 yılı 12 Mayıs'a kadar 964 sayılı Kanun hükümleri dairesinde açılan eczaneleri gösteren vilâyet ve kazalar

Izmir (10)	İstanbul	Dinar	Zonguldak
Ödemiş (2)	Tire	Bor	Çorlu (Tekirdağ)
Antalya	Kartal	Merzifon	Tarsus
Ereğli (Konya)	Gönen	Rize (2)	Kuşadası
Gaziantep (2)	Bursa (3)	İçel (Mersin)	Selçuk bucağı (Kuşa-
Çorum	İzmit (2)	Kütahya (2)	dası Kazasına bağlı)
Kırıkkale	Tosya	Urfa	Karasu
Ankara (5)	Sarayköy	Erzurum (2)	Karabük
Kayseri	Fethiye	Kozan	Birecik
Develi	Biga	Amasya	Marş (2)
Adapazarı	Ereğli (Zonguldak)	İskenderun	Çayeuca
Adana (3)	Çivril	Osmaniye	Eskişehir
Ceyhan	Hayrabolu	Siird	

1950 yılından bugüne kadar sahipleri tarafından satışı yapılan eczaneler

Ordu	— Merkez	Ankara	— Bahçelievler
Aydın	— Söke	İstanbul	— Kasımpaşa
İstanbul	— Beşiktaş	Çoruh	— Hopa
Zonguldak	— Bartın	Edirne	— Merkez
İstanbul	— Fatih	İstanbul	— Beykoz
İstanbul	— Hasköy	Eskişehir	— Sivrihisar
İzmir	— Kuşadası	İstanbul	— Eminönü
İstanbul	— Galata	Bursa	— Yenisehir
İzmir	— Bergama	Samsun	— Merkez
Balıkesir	— Ayvalık	İstanbul	— Galata
Niğde	— Aksaray	Bursa	— Merkez
Diyarbakır	— Merkez	Afyon	— Dinar
Konya	— Merkez	Ankara	— Merkez
Tokad	— Merkez	Ordu	— Karaduman
Erzincan	— Merkez	Maras	— Elbistan
İstanbul	— Kadıköy	Yozgat	— Merkez
İstanbul	— Beyoğlu	Denizli	— Çivril
Bursa	— Merkez	İstanbul	— Beyoğlu
Malatya	— Merkez	İzmir	— Merkez
Manisa	— Akhisar	Samsun	— Bafra
Bilecik	— Merkez	Bursa	— M. Kemalpaşa
İstanbul	— Şile	Gaziantep	— Kilis
İstanbul	— Kadıköy	Konya	— Akşehir
İsparta	— Merkez	İstanbul	— Feneryolu
Afyon	— Merkez	İstanbul	— Hasköy
Eskişehir	— Merkez	Balıkesir	— Sındırgı
Afyon	— Dinar	Kocaeli	— Adapazarı
Manisa	— Kula	Bursa	— Merkez
Zonguldak	— Kozlu	İstanbul	— Bağlarbaşı
Hatay	— Dört Yol	İstanbul	— Fatih
İstanbul	— Eminönü	Sivas	— Merkez
Kastamonu	— İnebolu	Zonguldak	— Devrek
Gümüşane	— Bayburt	Ankara	— Merkez
Denizli	— Merkez	İstanbul	— Eminönü
İzmir	— Merkez	İstanbul	— Kartal

1950 yılından bugüne kadar kapanan eczaneler

Amasya	—	Merkez (Yeniden açıldı)
Çorum	—	Alaca
Çorum	—	Artvin » »
Eskişehir	—	Sivrihisar » »
Gaziantep	—	Nizip » »
İzmir	—	Tire » »
Kayseri	—	Develi
Malatya	—	Adıyaman » »
Samsun	—	Lâdik
Sivas	—	Zara
Urfa	—	Birecik » »
Zonguldak	—	Kozlu
Zonguldak	—	Çaycuma » »
Balıkesir	—	Dursunbey » »
Balıkesir	—	Bigadiç
Gümüşane	—	Bayburt
Kastamonu	—	Araç
Konya	—	Kadınhan » »
Rize	—	Merkez
Sivas	—	Zara
Tokad	—	Zile